1

Rzeźba i Malarstwo
w okresie romańskim
pisane
w końcu maja i w czerwcu 1866.

I

Początki sztuki gotyckiej

Najpierw od X co do gotyki
potem Dodatki do D

Lübke Kunstgeschichte
str. 346.
podane d. 2 czerwca 866.

4

Rzeźba i malarstwo epoki romańskiej

w szczególnych krajach

1. Północne kraje Europy.

Na północy najwięcej śmiało [illegible] w Niemczech, i wielostronnie — Powodem mnóstwo [illegible] za saskich cesarzów — związki z Włochami — wpływy z Byzantium a [illegible] techniki w [illegible] — co do szkoły Saskiej nad [illegible] widać nowe wpływy w [illegible]

[illegible] przyrodzone wszystkie w rzeźbie przez byzantyńskie wzory Pomimo antyka działała — przytem uprawy [illegible], [illegible] życia rzeczywistego, [illegible] zatrzymana obecnie [illegible] wpływ — i napełniła nowem życiem stare formy — [illegible]

Rzeźba uprawia najprzód w drobnych drobniejszych — [illegible] w stosownej krasie — Takowe roboty były ołubione — [illegible]

pełko kompatentli wielki – olbrzy-
mylli, rogo myśliwskie pucharz-
cesto z kości słoniowej – nawet
w [illegible] mitry, zdobione emalią [illegible]
Inne zas [illegible] [illegible] wedle wzo-
rów byzantyńskich ze stroną [illegible]
w [illegible] ale za to [illegible] [illegible]
majestatu –

Zabytki te znajdują się często
w skarbcach kościelnych – bywają
[illegible] [illegible] – często
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] – [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] – ale
[illegible] gadne i uroczyste
np. w Cluny w Paryżu ołtarz
[illegible] [illegible] [illegible]
Teofania – skąd wyszły [illegible] w Cluny Dyptykon.
Chrystus [illegible] [illegible] !
dzieje [illegible]; [illegible] [illegible]
[illegible] obojga [illegible], figury wraz z [illegible] i [illegible]
Lübke fig 262 str 348.

Dalej róg myśliwski w skar-
bcu katedry praskiej – gryfy
dzikie gladiatory – wszędzie wokoło
ornament roślinny nie mniej
romański – fig 203

Δ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Kościelnego w Pradze. Sploty
roślinne, fantastyczne
figury zwierzęce i ludzkie
świadczą o bujności fanta-
zyi ornamentyki roma[ń]-
skiej ale nie mniej o tem
że pojęciowo też ornamentyka
nadaje głębokie znaczenie.
fig 205. str 382.

~~T W południowej Francyi natrafiamy
dawne [illegible] [illegible],
styczność [illegible] [illegible]
i [illegible] paralelnie [illegible]
ale [illegible] – [illegible] dalej
a kończąc 12 wieku – przykładem
tego jest portal w Chartres
356 fig 208.~~

[illegible] [illegible]
Dalej chrzcielnica w Lüttichu
ze spiżu z roku 1112 – 204 fig
daleko naturalniej się i
swobodniej się [illegible] i do sakra-
mentu Chrztu – Chrystus Pan chrzci Δ
Pu drzwi w Gnieźnie – [illegible]
Mojżesz [illegible] w Pradze fig 204

Co do Francyi to najwspanial-
szym dziełem jest portal
opactwa w Conques – przedsta-
wienie sądu ostatecznego
[illegible] postaci Chr. [illegible]
[illegible] [illegible] prawie
od [illegible] –
w 12 wieku następuje [illegible]
[illegible] Vézelay [illegible]
scenami z biblii i legend
i fantastycznemi ornamen[tami],
[illegible] – często [illegible]
[illegible]

dalszy styl zmienił – a przedewszystkiem

martwica figur   str. 355.

Dalszy rozwój bogatszy jest w zakresie rzeźby w Zachodniej Francyi zwłaszcza w Poitou zwłaszcza wykonana z przepychem we fasadzie katedry w Angoulême [illegible] 12 stulecia w południowej Fran- cyi znowu [illegible] [illegible] forma [illegible] – postacie [illegible] – a nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wcale nie naturalne – podobne do archaicznej sztuki greckiej przykładem rzeźby na portalu w Chartres 356 fig 208

Przejściem ze skulptury do malarstwa stanowią pewne działa sztuki nadobnej dekoracyj- nej – a to nie tylko [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale również przez [illegible]

356 Technika malarska i plastyczna – co więcej odpowiadała [illegible] do świetności blasku [illegible] swojej epoki – Tłem najczęściej jest metal, pozłacana miedź lub też blachy srebrne a płaskorzeźby pokrywają się często ornamen- tami filigranowemi, wyroba- [illegible] emalią – kamieniami szla- chetnemi – [illegible] [illegible] [illegible] go [illegible] by [illegible] [illegible] [illegible], np. małe ołtarzyki, reli- kwiarze, [illegible] [illegible] do [illegible], [illegible] do [illegible] [illegible], [illegible] – Tych dziś [illegible] [illegible] [illegible] –

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] emalii [illegible] – Tych technik [illegible] jest [illegible]

A. Byzantyńska – też [illegible] [illegible] [illegible] do płaskorzeźby metalowej, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w sobie

to są rzeczy emalie przegrodowe
émaux cloisonnés) ~~[illegible]~~
B. Lichmille zachodu były emalio
ta w zagłębiałach gdzie do szklisz-
ta rozkrawając wypukłe brzegi
pozostawiane (émaux champlevés
albo en taille d'épargne)

Malarstwo ścienne 358 Lübke

Obrazki miniaturowe przedstawia-
ją nam pobieżnie sposoby
[illegible] naśladowania barbarzyńskiego
antyków [illegible] powszechne
za Karolingów – Po upadku
[illegible] utrzymała się [illegible]
z Karolingów [illegible] literatura [illegible]
w klasztorach [illegible], a nawet
w pracy [illegible] Roswitha –
[illegible] Bolesław Chrobry
w drugiej połowie 10 wieku [illegible]
[illegible] w Gandersheim – [illegible]
[illegible] obrobiła w 6 komedyach
[illegible] Terencjusza

[illegible] – Oświata – Ludzie
d. [illegible] 866.

358
L. [illegible]

7

Po miniaturach klasztornych [illegible]
[illegible] nie bacząc na naturę,
ale wykonywane są w pamięci
i według tradycji – Postacie nie
mają otoczenia naturalnego ale tło
złocone [illegible] – i wielkie [illegible]
są arkady i kolumnami
od 974 do 983
[illegible] Ottonem II [illegible]
Teofania sprowadziła wiele [illegible]
bizantyńskich w tedy te roboty
były nie tylko wykonane starannie
ale w [illegible] – jakby recepty – farby
pastoso nałożono – nie natura
ale harmonia farb tak włosy
broda zielono lub niebieskie
malowano [illegible] te farby
nadawały – [illegible] zapadł
[illegible] postacie [illegible]
[illegible] z [illegible]
[illegible]
[illegible] – [illegible]
[illegible]
w stuleciu 11 upadki
[illegible], [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]

Po wszystkie owe czasy [illegible]
upadek sztuki – Ale w 12 wieku
znów ocuci się sztuka a malarstwo
miniaturowe znowu nabiera
nowego życia – a także ołtarz-
kowe wystawiane i [illegible]
co już bierze charakter coraz
romańskiej epoki
Tak był stan [illegible] w [illegible].
~~[illegible]~~ podobny nam we Francji

Na wieku, którym rozumowało
się malarstwo ścienne w kościołach
Jak one spokrewnione z miniaturą
z [illegible] – i [illegible] [illegible]
i [illegible] z architekturą dodają fan-
tazyjności – Zdaje się że [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] i
[illegible] [illegible] [illegible]
obyczajem –

Figury mają się do [illegible] wy-
[illegible] stoi [illegible] – [illegible]
[illegible] barw a kto ich [illegible]
[illegible] – [illegible] w [illegible]-
mentów

362, [illegible] [illegible] [illegible]
Po wszystko [illegible] [illegible]
i [illegible] [illegible] [illegible].

Kończyłam [illegible] że w
11 wieku malarstwo ścienne
kwitło – ale [illegible] [illegible]
[illegible] – Z 12 wieku, około [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] – Drugie [illegible]
w [illegible] [illegible] Poitou ~~[illegible]~~
Kościoła S. Savin w ~~[illegible]~~ Pisma S-go
Kr. 362. [illegible] 212 [illegible] z [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] na [illegible] ołtarze,
[illegible] [illegible] a [illegible], zaczyna
się [illegible] wieku 11 a [illegible]
[illegible] w 12 w. Początek [illegible]
[illegible] S. Savina, w
[illegible] [illegible] Poitou
[illegible] i [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] Testamentu ‡ w
[illegible] Testamentu [illegible]
[illegible] [illegible] –
apokalipsy – a ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible]
[illegible].

‡ Kr. 362. pag 212
[illegible] tablice [illegible]
[illegible] Bog. [illegible]
[illegible]

obrazy passyi i leczeń —
Pojmowanie sztuki i typowe,
postaci stojące, chude, i bizantyń-
skie pięknie — ale draperya z antyku-
jakto widać z fig. 212 — Orna-
menty ka z kolumn, układ wszędzie
wyrażający wszystko całości
harmonijnie —

Włochy.

Tu wszelkie podobne niczo do poliwanej
albo od murów wolnych jak samo
dzielne — Rzeźbe okazuje się też nowy
arabeska i murowa — jak to widać 366.
szerowy portal w S. Zeno w Weronie
Złożony z drzwiczek etc. — Przykładem
barbarzyńskiej murowości jest w
mediolanie S. Ambrogio ambona
str. 266
na wieżach fig. 215 także się z formą
lastrowy ornamentyka — Te także
roboty są mozaiki które okazuje
wzory bizantyńskie — Takowe były
w S^{to} Marko
wreszcie z wersecamitak drzwi
weneckie

Drzwi S^{to} Piotra i Pawła
znajdują podobne 1823.
T. II Podróży 561 — Sprawa
przez Amalfi — Salerno
w tradycji barbarzyńskiej
Włoskich widzimy nas ponie-
waż nie było artystów włoskich
którzy we dziełach oddał
Mozaika mniona drogi — bo niez-
miernie jego nie widzi — ale
wszystko dla tego we Włoszech
367 Lacid uroczalne pracują iż by
doprowadziło ukłon do bizantyńców.
Do który ubrał nabrał dział dawnemu
postaci ewangelistów Łukasza
i Jana w Piąte i z ... w Aquilei
str. 367
fig. 216. jako przykład zasługu
wschodniemurowej —
Ale wyjątkowem zjawieniem
368. jest Nicolo Pisano Podróż do
Włoch III 552 — ~~566. 566.~~ 566.

czynnym jest aż do 1280 — [illegible] zmar-
twychwstaje szkoła starożytna — dziwnem
cudem — ale krótko trwałym cudem
bo już syn jego wraca do szkoły niejas-
nej — jest to renesans przed renesan-
sem —
ambona w Pizie z r. 1260, 6 kolumn   Pisa 566. T. III Padroży —
a środkowe spoczywające na lwach
kapitele eleganckie, tkwiące na
nich posążki, a wszystkie utwory
niej pełne tylko wdzięku, pełne
ale czynne moralnie [illegible]
aż tyle — Ale główną robotą na # ~~Jes~~
scenach samej tej ... samej am-
bony — narodzenie Jezusa — [illegible]
królowej, ubrana [illegible]
sad ostateczny — Przy narodzeniu
NSP. jakby Junona — wobec 3 króli
jakby królowa odbierająca hołdy # str. 369 fig 217
Prawda że to wyszło ze starożytności
nie lękał się owej [illegible], i skromność
stworzona dla sztuki chrześcijańskiej

Padroż t. III 552.

371 fig 218
z niedaleko [illegible] ołtarzyk
NSP. Cimabuego

chociaż nawet starożytność od rzeźby
zaczęła antyk, który nie mógł się obejść
utrzymać i rzeczywiście właściwie [illegible]
realizacji — Toć już na zawsze duch
antyku stał się dziedzictwem szkoły
włoskiej — Sam Nicolo tak dalej w duchu
starożytnego w swoich późniejszych
pracach tchnie w [illegible]
chrześcijańskiej jak np. w sarkofagu
św. Dominika w Bolonii i w ambonie
nie w Sienie, która jest zupełnie
na ~~[illegible]~~ wzór Pizańskiej #

Malarstwo we Włoszech
w tej epoce

Byzantynizm w mozaikach w
św. Marku. Padroż do Wł II 249 — w
kaplicy w Rzymie — we Florencji
Ale naraz zmienia się [illegible]
372. Cimabue, malarstwo wznosi się
nieco a częściej wzniosłej bizan-
tyjskie, ale zarazem zaczyna
w nim tęczy prawdę przybliżać
i nawrót do natury

Przeczytaj do Włoch T. IV str. 10 i
nast. — Tom III str. 441. ~~Tab.~~
~~str. 771~~ Ze [illegible] [illegible]
Duccio di Buoninsegna który
jest [illegible] aż w stulecie
XIII — Bizantyjski [illegible]
tradycye [illegible] się z [illegible]
pełnem życiem i [illegible]
[illegible] — [illegible]
obraz ołtarzowy Pod. III 550
IV. 12. — Lübke 372, fig 219
przez Duccio obraz w Sienie

Styl Gotych

L. 373

Gdy tedy przy swobodzie sobie już trad.
chrześci i prawa [illegible] klasycznej, wtedy
wybujały już wtórnym [illegible]
pierwiastkiem samodzielnym — wtedy
też przemówił [illegible] tradycyi.
Toć się stało w początku [illegible]
Idealności i pomimo [illegible]
[illegible] [illegible] były [illegible]
które najwięcej za groteski
Najpierwiej [illegible] się francusk
[illegible] wszechstronnie potworna
Bo tu najmniej [illegible]
tradycyi klasycznych, bo nie wszystkie
374 [illegible] [illegible] — a
nie mogło było pomoca [illegible]
[illegible] i [illegible] narodu-
[illegible] — a władza
Rycerskości [illegible] — a władza
Królewska mądra polityką [illegible]
się rozszerzała — Pomimo [illegible]
wyrażała się w poezyi [illegible]
a wreszcie się do języka narodowego
To wszystko [illegible] się
[illegible] — a [illegible] się [illegible]
w Architekturze [illegible] dobitnie
się [illegible]

nowego organizmu – która więcej
niż którakolwiek odbiła wyraz
1. Idealności niezłomnej
2. bujnej woli jednostki
Ale właśnie ten idealizm oddalał
się od rzeczywistości i od natury, owo
był jednostronny – więc styl musiał
w niemożliwe – przesadził – i umarł
bo się przeżył

Architektura Gotycka

Nazwa Gotycka jest przewrotnie
dana od Gotów – ale więcej
odpowiadałby „styl starogermański"
lub „styl katolicki" 377
Charakter stylu – on nie oddaje
uczuwanych się w wszelkiej w jedności
kultu, nie stylizacji w sobie – owszem
tylko wyrazem bujnej woli jednostki
Głównym jego charakterem [illegible]
tego stylu jest ostrołuk – to forma
dawna – używana przez Islamitów – Maurów
[illegible] przez [illegible] do Średniowiecza
był w Egipcie – w Azji, nawet [illegible]
[illegible] przy [illegible] w [illegible]
[illegible]

13

Architektura
rzeźba malarstwo
w okresie gotyckim

II X

pisane do 14 czerwca 866.

Dalej

A

Uwaga
same gołe cyfry znaczą pag. z
Grundriss der Kunstgeschichte
von Lübke –
d. Armacy Geschichte der Archit.
von Lübke i pewno –

budowach – ale w tych przeto-
nionych tu wypadkach ostrołuk
miał jedynie znaczenie dekoracyj-
ne – ale odtąd w Gotyce ostro-
łuk staje się podstawą konstrukcyi
i całego organizmu budowy – a to dla-
tego do znaczeń ostrołuku
Po pierwsze raz jest dwojaki
1° ostrołuk ~~zwodza~~ wedle swojej
mniej lub więcej stromej formy
zwodza wolność nadawania łukom
to większej to mniejszej wysokości
– a tem samem co jest mnie
wiemy zwodza wolność
umieszczenia łuków do jedności
kształtu wysokości mimo
rozmaitej odległości filarów – to jest
mimo rozmaitej szerokości lub roz-
piętości – Ale właśnie
z tej przyczyny wynikła ko-
nieczność kwadratowania podsta-
wy sklepień – Z wynikła krzywość
umieszczenia w sklepieniach
na niektórych podłu-
żnych

Z a ta krzywości
korzystali
samo i sili

wyższa nawa środkowa może mieć nowe mogła więc być sama dość wysoka nad boczne. Ta swoboda w nowej nawie pobocznej - Ta swoboda była powodem swobodniejszego rozwoju planu kościołów.

2. Ostrołuk dla formy swojej różnej nad rozpiętością, to jest parcia w bok, a raczej działa, ciężar pionowo. Ta własność nadała mocy ... Bo ... nie tylko sklepienia i pomniejsze sklepiano z twardego kamienia - ale nawet ... diagonalne, krzyżujące się dawano kamienne, tak więc tworzono lekkie szkielet potężnego sklepienia tak że z lekkich ... napełniało mniej z lekkiego ... E

Tak na wysokie, ... sklepienia ... w wszystkich ... w których ... w celu ... ścian ... a które ... w celu ... sklepienia - to jest sklepienia ... muru -

E ostrołuk trojaki ob. Lubke Archit. Nr. 283. fig. 185.
fig. 135 a) gdy nadół poza podparcie - lancet Tudor
b.) gdy gdy nadół na podporach
c) między podporami - ...

Ob. Lubke Architekt. 293 fig 149.

potrzebne było tylko umieszczać tych w których się parcie zbiegało, czyli wzmocnić dając w tych punktach silne filary lub także przypory. A przestrzeń między temi miejscami mogła być zapełnioną lekko, albo nawet ... ściana, albo nawet ... ogromnie okna.

378 Tak że okna ogromne i filary przypory czyli skarpy ... architektury zewnętrznej ... Ale na tem nie koniec, ... o ... stawiano ... w trzech nawach - Nawa środkowa ... od była nie ... naw pobocznych, więc ... nie ... a ... była nie bezpieczna ... tak dla ... oporu - więc od tych punktów w których ... to ... sklepienie nawy środkowej ... przez ... łuki arkady przypory ... dach nawy bocznej ... na ... przyporach ... nawy bocznej

d

Ale na tem jeszcze nie koniec
Budowano kościoły o pięciu na-
wach — w takich razach na filarach
wewnętrznych (to jest na tych filarach
które przedzielały jedną nawę poboczną
od drugiej nawy pobocznej)
stawiano filary przyporowe — i do
tych filarów prowadzono z każdego
od ściany nawy głównej łuki, i znowu
od ściany zewnętrznej kościoła —
zatem pomimo obu tych łuków
rzucono drugie łuki, tak jako
i tosamo miejsce nawy głównej
miało dwa łuki przyporowe. Ob. Lübke Archit. 293 fig 146.

Widzi więc że nie praktyczne
utylitarności ale idealności
estetyczna oddała go łuku-
Tak przeto przy rozwidleniu
uroczego tego warsztatu w sztuce
dawnej bazyliki ale bogatszej
rozwinęły się —

Trzeba teraz rozwinąć się
wcale najbogatszych wzorów ro-
mańskich

e

16

więc kościołów południowej
Francji — stawiano więc przeby-
tyre z obejściem koło i wień-
cem kaplic — Tylko zewnątrz
nie była półokrągła absyda
ale wielokąt. Powszechnie używano
nieparzystej liczby ścian bo ostatnie
trafiła w ścianę a nie
w kąt. — 8 kąt lub 12 kąt były naj-
więcej używane — więc brano połowę
boków + 1 — bo nieparzysta liczba
więc zewnątrz było 5 ścian
lub siedem — podobnego typu
wielokątem kreślono obej-
380. ście a co więcej każda kaplica
owego wieńca — F

~~Nawy~~ Ramiona poprzeczne krzyżowe nie
wystawały nawy — a każde ramię
poprzeczne krzyża się potem
Romańskie podtrzymane do katedry
ścienne nawowe — Tak wewnątrz
dawnych najbogatszych bazylik
wnętrz wraca, tylko się więcej
obrodzi się razem — Po gotycku
tworzy nierównie, rozwlekle
więcej przestrzeni — tu
owe bazyliki — Takowy.

F Ob. L. Arch. 290 fig 143
Z 12 boczny wieloboków
więc 7 ścian.

f

bazylika S. Paolo pod Rzymem ma nawę
szerokości 80 stop szerokości a wysokości
110 stop — Kościoła Kolońska szerokości
45 stop a wysokości 140

Szczegóły 381

Rozkładki gotyckie artystyczną [illegible]
utrzymują nam charakterowo
ducha nowożytnego ludu —

Filar powstaje z rdzenia okrągłego
do którego przypierają kolumienki
okrągłe wynoszące 3/4 — Dienste
które wyraziste są w czystem stylu
którym — Prawidłowo odpowia- E Ob. L. Arch. str. 284 fig 136.
dają pasom poprzecznym i poprzecz-
nym, z któremi potem kolumienki
walki — a z boku ~~[illegible]~~ alte Dienste dyagonal-
nym, tylko słabsze kolumienki
wałków — (junge Dienste) E 381

niekiedy między temi wałkami
wstawia się głębiej rdzeń okrągła stopa
a tak wysokiej ścieni nazywa się to się L. Arch. str. 284 fig 137 a
~~każda kolumienka ma osobną stopę a wspólnie wszystkie~~
~~kolumienki między sobą i z rdzeniem~~

filaru potrzebne są, że stopa wielokątna
a tak wspólna podstawa obejmuje
się jako szczegóły do siebie należące — ⊕ Tak z ducha rdzeń a
kolumienki nabierają charak-
teru samodzielnej swobody
jakby były wolnemi sprowo-
adzonemi przyjmującemi w
sobą — Ta myśl wyraża się
jedzące i tem ze E...

g 17

w [illegible] obłym duchem utworzone
kapitele — Ponieważ w gotyckiem
wszelki pionowy przeważa, więc on się
niegdyby przerwany przez potężne
wałka spoczywające na kapitelach
wielkie te były ciężki nie lame-
wałki tu były ciężki nie [illegible]
Przeciwnie w romańskiem stylu
ponieważ od kapitelów zaczyna
się silnie zaokrąglające się łuki
więc i kapitel tam był zawsze
podsadzisty a potężny, wielkie
potrzebny. — L. Arch. str. 284 fig 137

Gotycki kapitel jest zgrabniej-
szym, kolumienek w kształtowanej
a otoczonego wiją się na nim pęd-
zone ale nie z niego wyrastające
wiszące z roślin opasujących, jako
liście dębu, bluszczu, róży, ostu
winogradu — a te liście tak lekko
się ze sobą tak i rdzeń kolumny
przegląda — wielkie kapitele w
profilowaniu kielichowatem
jak z[illegible] ciężar wielu ka[illegible]
bez gotycki wielka lecz prostota
ka[illegible] —

L. Arch. 289.

Rozczłonkowanie filarów

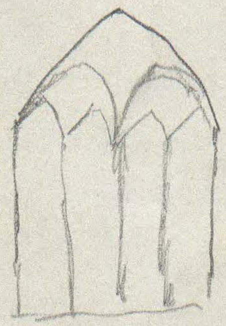
Gdy już filar gotycki rozczł-
nią członkami, tem więcej ruchu
było być ruchem w łukach które
przez same przez się są wąskie
i ożywione — Tak przedewszystkiem
tylko trzeci filary sobie a wiodzie-
łące nawy od siebie, jest 286
nie polkaniąc owej szerokiej
mistrzem pasów otaczających
krągłemi wałkami, a właściwie
stylowi romańskiemu — owe
w gotyce układy polkaniące
członki które napełniają
to tylko wyklepują to miejsce
głęboko się złobią, a które te
przemienia się między tymi wy-
pracowane wzór owe na filarach
formy te członki, nie przestają
już na owych jednostajnych wałkach krągłych
ale tworzą się więcej indywidualnie.
Ale ta indywidualność zasadnicza jest tak

że ich baza (osada) jest zarzywalle
potem na przemian potem ruch
energicznie się ściągają, które
ciągną, i kończą się prawie okrą-
głem, ten są lepsze — tak
~~z Arch. str. 286 fig 139~~
że profil ich graniasto-
ty lub sercowaty
W ten sam sposób tworzono
i żebra sklepienia a to nie tylko
poprzeczne ale i diagonalne
Później nawet w ten sposób
profilowano filary i ich kolumien-
ki — a często pomijano kolumien-
kapitele ich kolumienki
zupełnie opuszczono, tak że
ruch rozpoczęty u spodu filaru
rozwijał bez przerwy w całej
wysokości — ale to konsekwencja
przesadzona która wyma-
gała nieobecności sztuki lecz
abstrakcyi a nie życia
albowiem owe żebra zamy-
kały się w kończeniu — tak

wielkie pomnożono pola okienne
tak że [okienne] ~~one~~ składały się z mnóstwa
pól które stanowiły niekiedy z 286
wielokątnych części stosowanych—
gwiazdy, figury geometryczne
etc. fig. 139 str. 286 L. Archit.
Ściana wyższa. Podobnie jak mówi-
liśmy wyżej kościoły gotyckie
w rzucie poziomym i w jego szcze-
gółach w porównaniu do budowli
uroczystej wolniejszej romańskiej
—podobnie też z życiem przedstawia
—podobnie ściany wyższej wzo-
ich podzielenie
ru tradycyjnej.—Nad arkadami i
[wytamowane wzorem] ~~poręczą~~ grabadii ściany galerya
której ozdoby spoczywają na kolumnach
ozywają podrzędnie ściany—Triforium
(toć było i w romańskim). —a gdzie bieganie
powyżej tryforiów były przewody przez
kolumienki ~~[illegible]~~ wznoszące się od filarów
ku sklepieniu—którędy obchodzi
z kolumienkami—Powyżej ściany
przerwane wielkimi oknami.
Okna—i te mają [zkoson] progi zkośne
na zewnątrz—dla spływu wody, ale 287
węgary boczne jeszcze przetkaje

na tych skosach one tworzą wiele
ostrołuków krzyżujących się to wkle-
słych, według prawideł arkad—to
rozetkowanie właściwie wielkiego
materiału kapitalnie dzięki się
gra i w ostrołuków—dwukości
okna wymagała podziału—nawet
styl tranzycyjny zna okna grupujące
się—otóż zamiast tak grupy
kilku okien osadzono jedno
okno—owa grupa była jeszcze
287 tem też ogromne okna—kamien-
ników rozdzielających okna
w grupie wypadało dać ~~[illegible]~~ wzniesiony
pionowe wałki—słupki wznoszą
się od ser. okna. do wysokości
się, jeden stał wstawiał najpierw
okno przez tych słupy podzielone
na wiele dzielnic. W tak razie
przedtem słupy bywały najpierw
sły—nici i kołki jak w drzwiach
bywały skare i tylko do wyższych—

Rdzeń-a takiego mogą być słupki cienkie kamienny, łączący niejako wiele prętów żelaznych, sterczących do otwarcia — przed tym służyła dla owego kolumienka która stała na cokole ośmiobocznym na przodzie okna — a która nosiła kapitelik ornamentalny początek tylko — niekiedy nie było ani cokołu ani kapitelu tylko słupek bez przerwy wznosił się aż do szczytu łukowego — później zarzucono formę fig 140-287 L.A. okrągłą tej kolumienki, a zamiast [illegible] dano jej formę filarka wyżłobiona —

Zupełnie w duchu sztuki gotyckiej zapełniono wyższe części okna nad [illegible] deseniem (rozetką) — Jako [illegible] tracona, słupki u góry ostrołukiem [illegible] po dwa z trzech ostrołuków tracone, spólnym ostrołukiem większym — Tak później okrągłe [illegible] ostrołuki, [illegible] dwa które [illegible] ostrołuk okna połączone były — Ale mimo to

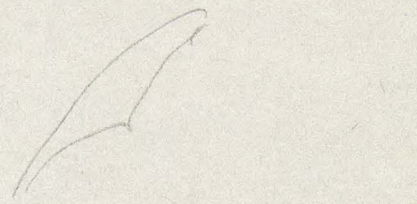

fig 141. str 288 nos

ob.

między owemi dwoma ostrołukami a spólnym ostrołukiem okna zostawał otwór obszerny — który ślicznie był zapełniony z gruntu konstrukcyjnych, jak i estetycznych. To jest z wielu odcinków koła tworzono figury [illegible] z trzech okręgów [illegible] — te układano w jakiś sposób [illegible] figury, boki zaś tej figury [illegible] wypukłości, które nazywano nosami — prawa geometrii wskazane w pomieszczeniu [illegible] bo w drugiej połowie XV wieku te rozeta stawała się niespotykaną prowadzącą formę, które nazywają [illegible], niemcy Fischblase, franc. styl flamboyant — w takich mozaikach ze szkła kolorowych łagodzące kontrasty białego światła — dosić [illegible] prawy —

Rzut poziomy, pod Prezbiterium krypta ołtarzowa — Ta w stylu romańskim była zbudowana dawno [illegible] do przebudowy, a razem z przebudową [illegible] nad tą [illegible] podniesiona — Podłoga [illegible] opuściła krypta, która jeszcze [illegible] w romańskim.

Przeb. w Goty, w wnoiła się była o jakie tez, schody nad ramie pa-stożne – i odgradza przebył. Kamienne przegrada – Zamiast wieży akroter potowa wykołata jakiejś pir po całej murli – też wielo kąt w rozwi- się ruszał Kościoła – również arkady, przyporami – obejście Kaplice – w bogatszych pięć naw w posłużnym rozmieniu a po trzy w poprzecznych –

O.

<u>Ozdoby barwne</u> – zamiast malowidel na ścianach – malarstwo szklane – malowanie członków archit. nadające wrażenie wyrobienia pleców, marmurowych członków. – Często filary w ich naturalnych kolorach – Mozaika na tle błękitnym gwiazdki złote – lub pasy

<u>Zewnętrze</u> filary przyp. skarpy, takie przypory okalających wnilelny powyżej – C, cl, stanowią główny charakter ściany zewnętrznej rozdzielając się na indywidualne, bo ona w całej ujawnia pole

fig. 14 Lübke 294 L. A.

L. Kunst S. Bl. 383 fig 225. fiche

P.

Nowoczesne wznoszenie się przebudowanie – Jest to pełne rozgałęzienie, rozdzielenie całości – jest to szkielet na zewnątrz zwrócony – bo zatem jest budowa wnętrza – ma, iż nie widać z zewnątrz układu przestrzeni wewnętrznego do odpowiednich części przez niedostatek wady – natomiast bloczne postawy ukazujące układ ścian –

<u>Profil gzymsu</u> – wznoszący oddalenie gzymsu od skarpy – wrażenie gzymsu potężnego, wydatnego – wgłębienia gzymsu jako pionowy jest słabym tego gzymsu jako pionowy jest słabym... miałby się nie sprzeciwiać kierunkowi pionowemu będącemu charakterystyką gotyku – Gzyms też od tej wystającej części nad w kształcie prostem, urąc się nas w krokwie przestrzeni, ukośnie opada w dół, zatem niżej miejscem woda ścieka –

<u>Wyrobienie filaru przyporowego</u> – Filar ten wznosi się powyżej dachu – ten koniec najwyższy wyrobiony w kształcie pola, które się składało z dwóch części, z części niższej ~~tej~~ stałej kwadratowej, z części wyższej – piramidalnego postaci ostrosłupa – powierzchnia ozdobiona na krawędziach ~~żabkami~~

zakończenie a na szczycie dźwiga krzyżowy kwiaton* – Podobne żabki bardzo często i w innych miejscach dodawano np. na krawędziach układ przy- porach

* fig 148 str. 294 L. A. Kreuzblume
L. Gesch. der Kunst fig 225 str. 383.
295 L. A.

Szczyt na ramionach przypór

Gdy bodli katedry gotyckiej część przer- bleniem czasu rozwijała rozdarte i rozsadzone szczyty ramion przypór i facjata przedstawiały aplikacje płaszczyzny – Ramiona przypory umieszczały z balkonów szkarpy które czasem wieś brzeziny się we ścianie – Ramiona przypory otwierały się portalem Za to atoli już nie dawano cienkiej na skończeniu jak to bywało w romańskich stylu, bo by tym kształtem zanadto podzielało się to miejsce nadkowe – przestawano na małej wieży w nadkiu, niby na sygnaturze (Dachreiter)

Facjata. Im więcej zewnętrzne budownictwo zamykało, tem więcej wypadało wyrażenie istoty stałego na facjacie – Najpiękniejsza forma się zrodziła gdy podobnie jak u romańskich kościołów wznoszono dwie wieże odpowiednie dwom nawom bocznym. Ale to się działo najczęściej u kościołów pięcio nawowych –

Wieże takowe nie tylko lekkością myśla aby objawić w najwyższej potędze dążności gotyku do przenośnego wniesienia – ale chodziło o to aby tak wzniosłej budowie wadkowej dodać ozdoby – Te wieże stosownie do ducha gotyku rozpoczynały się od dołu od silnych filarów przyporowych ścianami stabami zdobionych tak tedy jak wystarana była myśl trzech portalów –

Portal – często ponoć przestawiano
na pewnym portalu – Te portale będą
ogromnie najpiękniejszego bogactwa.
[illegible] podobnie jak w romańskim
ściany wnętrze portalu zwężały się
z ukosa ku wnętrzu – [illegible]
mieszkańcom wnętrze składało się z ka-
mieni [illegible] w [illegible] murów, z kolumn okrągłych, w
gotyce przeciwnie składało się z
wałków, mistrznie zrobionych w linie (wielkości)
[illegible] przypominające żebra
[illegible] między wałkami często
[illegible] – między wałkami w tych głębokich
wgłębieniach wytworzenia, w tych głębokich
[illegible] stawiano figury między na kół-
zbach [illegible] kolumnach, a pod nimi baldachimami –
Każdy baldachim niesie figurkę [illegible]
[illegible] podnóżem dla wyższej figurki
tak że figurki piętrzą się nad sobą –
Gdy drzwi były szerokie wtedy je
przedzielano węgarem, na którym pośrod-
ku [illegible] nadedrzwia-
mi [illegible] się pole tympanum.
Tu urządzenie portalu jest bogate
i malownicze – ale nie [illegible] – [illegible]
gotycki [illegible] nasadzona [illegible]
konsekwencya. Bo owe figury [illegible]

mają dalszy [illegible] w samym okno
[illegible] tam zamiast figurki ale
drobniejsze, w samym środku [illegible]
dwa baldachimy [illegible] – To podobne
[illegible] figurek wszystkie [illegible]
nie [illegible] one spadają-
A owe pole tympanum podzielone
bywa na dzielnice drobne rzeźbami
ne [illegible] – ten punkt
nie bardzo szczęśliwy – Widać że
ze styl gotycki nie dawał pola
dla malarstwa ani dla rzeźby
figury rzeźbione zbyt chude i
wątłe – Niemcy, [illegible] kola-
[illegible] w ostatniej
[illegible] dlatego ten
296. konsekwencya, dlatego ten
najmniej przestrzeni dla
rzeźby i malarstwa – we
Francyi zaś często całą fa-
cyatę pokrywano posągami
ale za to osłabiano konse-
kwencyą stylu

L. Arch. 296. Szczyt kończysty Wimperge
zwany – ten wyraz znaczy
Wind Berge, obrona od wiatrów – niż
[illegible] wierzchołek –

Jakoż gdy zwykle portal z oprawą
swoją występował ze ściany więc u góry
stawiano na niej szczyt trójkątny, z boków
dodawano mu fiale, i okryto jego po- L. K. G. str. 384 fig. 226.
wierzchnię ślepą rozetką, zdobiono jego Wimperge
brzegi żabkami, a szczyt kwiatonem —
Ten wschodni wszędzie tam umiesz-
czano gdzie tylko tylko [illegible]
występował z muru — więc nad okna-
mi, i nad kaplicami [illegible]
by zakrycia dachy — a tak całość stawała A. 296.
się ozdobniejsza —
Po nad wimperge portalu oznacza się wyższe Piętro wyższe
piętro — jaśnieje się trzema oknami
wielkiemi — środkowe bywa naj-
większe a we francuskich katedrach
staje się bogatą okrągłą różą, promie-
nistą ona piękna ale sprzeczna z L. K. G. 387 fig. 228.
ogólnością pionową całej budowy —
często wimperga także wchodzi w
wyższej części zakrywa okno nad którem
często pod tem oknem galery-
a rzeźbione misternie — także
wa części fasady kończy się u wie-
ży szczytem a po bokach
wznoszą się wieże. 297.

Wieże. Gdy już w niższej części
potrzebne dzwonnicy oddzielają wieże
od budowy środkowej — toć powyżej
wznoszą się też wieże budowy potężnej
kwadratowej — Niższe piętro
zwykle u góry gzymsem wień-
czony galeryą — w kształcie
misterniejszym bo formą ośmio-
kątną piętrowy się wyższa część
wieży — ona ozdobiona smukłemi
oknami —
Gdy niższa część wieży kwadra-
towa a wyższa 8kątna więc
zostają z niższej cztery rogi
~~nad~~ z tych rogów strzelają
w górę wzniosłe fiale jakoby
pobocznie wieżyczki towarzy-
szące środkowej [illegible] L. A. 298 fig. 149.
Ta środkowa wieża na wznio-
słościach powietrznych koń-
czy się wimpergami — ze szczy-
tów tych wimpergów rzuca
się w górę strzała 8boczna
która często odpowiednio
duchowi gotyki bywała na
wylot dziergana —

Jakoż od ośmiu rogów spłaszczony
się w górę ośm potężnych kwiatów
~~kamien~~ które osadzono żabkami
a między niemi mieszczono koron-
kę kamienną, z ~~koron~~ a na
samym szczycie potężny kwiat on
Pod koronką kamienną chowa się
dach prawdziwy – Tu jeden widzimy
myśl idealny
się ~~idea~~ gotyckiemu doprowadzone
do ostateczności która jest nie
wątpliwa – Rysunek ~~[illegible]~~ koron-
ki owej iglicy mieści się zaczym ten
patrzeć z dołu, i dowodzą owego
gwałtownego narzucenia materyi kapry-
śnych pomysłów – Ta budowa kamienna potrzebowała okucia
zielonego

<u>Ogólny charakter dekoracyi</u>

Rozporządzanie w przestrzeni układu
kuć się w górę kiedy ostrawi wstołnym
Połączości – tylko to cecha co może
wszystka mają delikatniejsze przełoty
i są masywne – Ale ubóstwo ma
krzywo kształtowanie na przód
w kształtowaniu – ornamenty
ku roślinne rzadko, a nawet

Lit. 299

w tych niskich rzezach luźne
a nie powiązane organicznie
z całością – niby co z natury wręcz
jest czemuś obcem a cudzem

<u>Krytyka stylu gotyckiego</u>

Żeby się z tego nad postawie wielkie
jest pierwsza zaleta Arch. – ale my
ten styl podziwiać możemy ale nie
jest niepraktyczny
zdołamy go polecać – Bo nie to jest
zadaniem architektury by ideały owe
urzeczywistnić ale aby rzeczywistość
idealizować – Szczyty iglice bez
których gotycyzm się nie obejdzie
oddają się same zniszczeniu, Filary
przyporne łuki przyporne często
nie zostają w zgodzie z układem wnętrza-
niem, są narzucone nie są
w sztuce pracy – Stąd konieczny-
wają wzmacniania członków
cesarz je ozdobią nastręczają w twórcy
wszystko to dowodzi
w tym stylu, że ~~prawo~~ gwałtowna jest
w tem stylu prawda, natura cała
rości – Styl romański jest jednak
~~rozumniejszy~~ rozsądniejszy
mimo wielkiego bogactwa więcej

Gotycka

Rzeźba i gotyckie malowanie.

Jak arch. romańska zwolna przechodzi na arch. gotycką, tak się też dzieje ze rzeźbą i malarstwem – osnowa była tak sama co w romańskiej epoce – ale odgłos antyki który jeszcze żył w rom. sztuce i utrzymał się przez czas niejaki w gotyckiej powoli [illegible] – w ~~[illegible]~~ [illegible] około 13 wieku powstał styl który wnet [illegible] po całej Europie zachodniej – Przez cały wiek 14 i z początkiem 15 wieku trzymano się tego nowego stylu – ale [illegible] tylko maniera- [illegible] 421

Ten nowy styl nie o którym mówię nie powstał bynajmniej dla tego że chciano nowej treści wypowiedzieć ale dla tego że chciano nowej treści wypowiedzieć nowem uczuciem – żądano by gorący zachwyt, głęboką tkliwość wyrazić się w postaciach i scenach świętych –

Tak figury teraz tracą godność [illegible], i owej spokojności przypominającej świat klasyczny – Te figury stają się uśmiechnięte słodkie, marzące jak ich oblicze głowa wolti niby w marzeniu się nachyla wyginając całe ciało tak że nadto czułości najczulszej [illegible] swobodna. Idzie za powszechnie- niej – Ten zwrot duchowy wyraża się w uśmiechu błogości najsłodszej serca pogodna radosna –

Ten zwrot sentymentalny jest wprowadzony postaciami [illegible] de – więc też w obrazach przeważnie ta radosna wiosenna pora [illegible] owej starości nie odpowiedniej [illegible] będącej [illegible] [illegible]. – Stąd też [illegible] [illegible] na postaciach [illegible] [illegible] bardziej, [illegible] i figury wielkie odznaczają się wdziękiem niewieścim, [illegible] [illegible] się czas miłości, [illegible] dla [illegible] i cnót dla N. Panny –

Nawet draperya się zmienia – ona ożywia
zagadnienie, w większych liniach przez ruch
ciała – [illegible] choć jeszcze – choć jest
bardzo mało przypomina antyków
mieści [illegible] czyli [illegible]
[illegible] draperya
jak [illegible] –

Nawet i ta ozdobność jak
ważna [illegible] dziedziniec [illegible]
[illegible] z płótna, które [illegible]
[illegible] się [illegible]
[illegible] które [illegible]
[illegible] składają się na całość [illegible]
ie

Stosunek Rzeźby do Archit. *i malarstwa*

[illegible] postaciami [illegible] i wprowadza
[illegible] we wnętrzu
[illegible] od figur pomniejszych [illegible]
[illegible] do stosunku [illegible] do architektury
[illegible] nad [illegible]
[illegible] architektonicznie – Te figury
[illegible] i
[illegible] indywidualności [illegible]
[illegible] do [illegible]
[illegible] – Postacie każda

pojęcia się nie tle architektury
czyli to [illegible] czyli do
architektury zamysłu dla figury
i tworzenia pozornej – Tak że figury
choć indywidualne posiadają
w ogólnej myśli które ich
wyrażeniem – Tylko ich zacho-
wanie się do całości i do innych
figur [illegible],
[illegible]

Tylko pod jednym względem
architektura sprowadza [illegible]
dzieła w rzeźbie i w malarstwie
Bo ta architektura będzie
sama przez się plastyczna i dla
[illegible] plastyki podaje
[illegible] pole – Dla malarstwa pa-
[illegible] pola – tylko [illegible]
[illegible] dla [illegible]
[illegible] dla tego malowania –
[illegible] pole [illegible]
dla malarstwa [illegible] do [illegible]
[illegible]
malarstwa w tym kraju –

Dokąd d. 10/IV 875

Rzeźba i malarstwo szło dalej tą
drogą aż do ~~końca~~ naszego 15 wieku
ale wolny nowy zwrot ku realizmowi
przyjął ulubione plastyczne i malarskie
i stał się powodem zupełnego
przeradzania tych dwóch sztuk

423.

Rozwój historyczny

Tu uwzględnić nam należy Północ
Europy w tokach które rozwinęła
się w sztuce osobno po wszystkim

Północ

Plastyka

Francja jest na czele ruchu –
katedry francuskie wymagały wy-
tworów plastycznych - ściany portalów
odrzwia, tympanum, ościeżnice wołały
ka francuska zabudowała poważnie
galerie które oddzielają piętrowe
piętro a są nowymi figur.
wszystko to wymagało rzeźby -
nadto bogate fasady z rozetami
~~f~~ krzyżowymi

28

Plastyka miała też pobudki
mistyczne i z niej wypływa
piękność epoki większej powściągliwej
w porównaniu – Nad wrotami
bram ~~do~~ dla bogatego ale głębokiej
symbolicznej kompozycji
upadek człowieka dzieje jego
zbawienia, sąd ostateczny
nadto legendy miejscowe
podawały się wyobraźni
podawała się
ludzi – Dalej podawała ludzie do
komunikacji z
natury, np. ...
Katedra paryska, w
Amiens, w Chartres, w Rheims
są wzorem pod tym względem
a mianowicie działa od
z czasów króla Ludwika św.
Charakter tych rzeźb jest
spełnia szczególnie się z
nad dawnym obumarłym
sposobem form.

Nasich mniejsze skarbach kiedy
na całą słowa —
przeczysty, drobnego całkiem
gracja a figury pełne [illegible]
wrażliwości — Taki był [illegible]
w całym średniowieczu porównywano
z epoką Peryklesa.

W Niemczech sztuka rozwinęła 426.
się obszerniej a lubo nie wyrówna-
ła co do wielkiej strony artyzmu
nowi francuskiemu, jednak wydała
w sobie dzieła odznaczające się
wzniosłością i serdecznością
odczucia — Już w 13 wieku spo-
tykamy rzeźby dekoracyjne w
Niemczech po których wyraźnie
widać że przyjęto rzeźbę
i szczerość szkoły francuskiej
— widzimy to w Bamberskiej
katedrze już to na facjacie jej
już to wewnątrz — także katedra
fontanna we [illegible] tworzy
nawet smiętosc posąg króla

króla węgierskiego Stefana
Druga statua konna jest owa
Ottona I na rynku Magdeburskim.

W 14 wieku rzeźba wznosi się
w Niemczech do szczególniejszej gracji
i sentymentalności której jest
godnością petna. Taki wielkiej
artyzmu [illegible]
postaci Chrystusa, Matki
Bożej i apostołów przy filarach
katedry Kolońskiej, które
wykonane zostały już tuż
przed r. 1322 — [illegible]
[illegible]
Onem — a polichromia ich dotknię-
427 ta —

Ogniskiem sztuki w 13 i 14
wieku była Norymberga — czego
dowodzą skulptury tak bogato
na facjatach przyozdobionej jego
[illegible] — Portal [illegible]
na słupie środkowym przy nim posąg
N.M.P. a po obu stronach apostoł-
ki i [illegible]

Fryderyk Meklemmen

a u góry w płótnie tutkowem sceny
życia i męki Chr. Pana – a naokoło
niebo przedstawione bogato we
figury sądu ostatecznego –
Sebald Schonhofer kuntuje
około połowy 14 wieku
Ten Schonhofer jest mistrzem
także owej pięknej studni
w Norymberdze (schöne Brunnen) od 1355 do ~~1361~~ 1361 – która
świadczy o przedstawieniu
koła światowych wyobrażeń
tam widzimy [illegible], obok
nich trzech bohaterów to i. (poz.) chrześcijańs-
ki, drugi żydowski, trzeci pogański
Bo np. Karol Wielki lub Gotfred
z Bouillonu, Jozue, Machabeusz(?)
Ignem ~~miastem~~ ogniskiem
plastyki jest Nadrenia(?) jak to
widzimy z kościoła św. [illegible] w
Esslingen –
Potem w Tournaju w
Niderlandach – 1428

One rozpoczynają się od środka
14 wieku (od 1350) a w czasie
w głąb 15 wieku – są to grobowce
pełnoplastyczne które rozpoczyna-
ją od przemiany średniowiecznego
wiązania się ze studium natury
nader szczegółowych – a także
są przygotowaniem do owego
Realizmu który później tak
świetnie we Flandrii wykwita

Anglia. W katedrze we
Wells przedstawiony cykl
wiary Chrześcijańskiej w stylu
13 wieku, a to w szczególności
szlachetnym – wśród dodatków
ma styl w katedrze Lincoln
które napełniają Trifolia, to
to szlachetne postacie anio-
łów –
Nie mówię jeszcze o nowożytnych
są różne grobowce które
są pełne indywidualności
a prawdy – Te w Londynie

zostaszczą w kościele templa-
ryuszów – Tu zajmuje grobowiec
Roberta Ks. normandyi –
Tyle o rzeźbach w kamieniu!

Spiżowe rzeźby – w Anglii i Niemczech

One pojawiają się w chrzcielnicach, lichtarzach, pulpitach, itd. – Rysunek 431 – Spiżowe widzimy na grobowcach tak Henryka III i królowej Eleonory w Westminsterze londyńskim, odlane w r. 1290 przez mistrza Wilhelma Torella – i grobowiec czarnego księcia w katedrze w Canterbury zbudowany około roku 1376 – Arcybiskupa Konrada w katedrze kolońskiej – Podobnie w Niemczech we Francyi, Flandryi i w Skandynawii napotykamy spiżowe płyty grobowe.

Rozmaite zajmujące z rycinami ze słoniowej kości. Podobnie jest wielki zapas dzieł złotniczych

podziwiamy zdobnych relikwiarzy kosztownych i kamieni drogich jak relikwiarze, monstrancye, kielichy, korony, berła najczęściej te same motywy co na architekturze – też stanowi ubóstwo motywów dekoracyi gotyckich –

Snycerstwo w drzewie którego coraz więcej od 14 wieku się rozszerza w kościołach – One odznaczają się charakterystyczną polychromią.

Do 14 wieku ołtarzy nie było w Pomeranii w Triebsees – w 15 wieku rzeźbiarz u nas Wit Stwosz – o którym później –

Malarstwo – na potrzeby gdy olbrzymi architektura gotycka zaprzestano malowania –

Bo ta Ar. niezostawiała wolnej
przestrzeni dla tych 2gich ścian. mniej-
więcej dla malarstwa — a tak zastosowane
większe nadzieje na które się zawiodła w części
okresu romańskiego — co gorsza w niemal
na ołtarzach często zasiało rzeźb-
stwo drewniane zamiast obrazów

Mimo tego też zwiedzić w Kreu-
cach przechowało kaplicach zostały
cyklusem malowania np. Ramers-
dorf pod Bonn — w Prezbyterium
katedr. Kolońskiej; w N.S.P. w Kolo-
brzegu (Colberg) — Karol IV lubił
malowanie ale miał predylekcyę
dla mozaiki jak to widać na ścianie
południowej Kat. w Pradze, i w kaplicy
S. Wacława także

Malowanie na szkle w B[illegible]
najwspanialsze we Francyi jako
w Rheims, Rouen, Bourges
w S.te Chapelle Paryskiej — w
Niemczech okna w Kat. Kolońskiej
we Fryburgu — w Anglii w Kat
w York —

Malarstwo Miniaturowe

Architektura,

Rzeźba, malarstwo.

Dalszy ciąg okresu Gotyckiego

III y

pisane w Czerwcu 868

Dodatek do E

435. Malarstwo Miniaturowe

Tu celuje Francya – nazwano ją we
Francyi szkołą illuminatorską a była
wielkiej sławy – Ta szkoła wywiodła
się zarazem [illegible] która
w stolicy Paryskiej illuminatorskiej
po wszystkie kraje – Psałterz Ludwi-
ka IX w Bib. paryskiej – ale ta
pretensya
postęp co do ścisłości duchowej techni-
cznej zewnętrznemu przepychowi
zostawała pozłoceń –

Inaczej w Niemczech – tu w klasztorach
nie bez przekonania [illegible]
nawet w obrazkach które przed-
stawiają sceny z przedmiotów wszelkich
[illegible] – Prawda że
miniatury niemieckie – Monachium
Stuttgart, Cassel i przedewszystkiem
klejnoty pod tym względem

Co do tego malowidła na
deskach (Tafelmalerei)
niemieckie przewyższają inne
kraje zarazem od potem

437 I [illegible] – Tryptyki mające
strone zewnętrzne i wnętrze
malowane.

Ta zewnętrzna strona przedstawiała
wielkie pojedyncze figury, np. świętych
patronów kościoła lub prostą kompo-
zycyję bez mnóstwa figur
Po otwarciu tryptyku, wtedy środ-
kowy główny obraz wraz z dwiema
wewnętrznemi ~~skr~~ skrzydłami
dłoń przedstawiały cały cykl se
obrazów ze sobą powiązanych
np. żywot N.P. — Malowanie było
tempera to jest na gruncie kredowym
a farby same powiązane zadkiem
rozcieńczającem np. białkiem, żółtkiem
lub klejem wygotowanego pergaminu — Dlatego często
Coraz więcej budzi się smak zamiłowania ubioru spółczesnego
i całym przepychem klejnotów
drogich kamieni —

Szkoły.
w ~~Pod~~ Pradze za Karola IV. — Kunszt
Mikołaj Wurmser, drugi Kuntze
i Theoderich — Praska szkoła

Oznacza się wielką niezgrabnością
zagadnień wielce przyjęciem farb
ciemnych i świateł — a lecz formy
są niezgrabne i niezdolne, nosy
zbyt długie i grube, w ogóle
cała postać bez wdzięku
— ale pomimo to uczuć
w gotowości i mistyczny
tych figur serdeczny i miękki

Norymberga. — Charakterysty-
ka ta że malowanie pod wpły-
wem skulptury — więc wyraźne
sęki, modelowanie wydatne
a malarskości mało — Postacie
siłą i potęgą kolorytu — manie-
rowane — Jednem z najważniejszych
dzieł jest ołtarz Imhoffów.

Lübke str. 430 — fig. 263.

Imhoffsche Altar — Imhofowie
jakby nieznani mistrza ale rodzina
naczy mistrza ale rodzina norymberskich
patrycjuszów norymberskich
~~Które~~ z polecenia których i kosztem
wykonany był obraz — N.P. i Chrystus
siedzące figury — figury w świetle
— górna ~~część~~ część postaci zbyt długa, ~~pole~~
rzeczywiście w ubiorze
ale nadto po dawnemu

spierasło uderzenie — i porówno-
wactwo ze skulpturami Schon-
howera — zdaje się że ten zabytek
pochodzi z pierwszych lat 15 wieku 440.

Szkoła Kolońska

ona stanęła najwyżej — wyżej
nad wszystkie poprzednie szkoły
Zdaje się że ona rozstawała [?] po
wpływem rzeźby która już na-
[illegible] kwitła [?] wiele
w drzewie — zdaje się, około że już
dawniej malarstwo obficie pra-
cowało, że dzieła jego należą
do najpiękniejszych [illegible]
średnich — wyraz łagodności
słodyczy i w dziełach niemieckich [?]
nie pojawiła się tak silnie jak
w Kolonii — Ta łagodność
w Kolonii rozwinęła się na kształ-
[illegible]
[illegible] swoich wpływów
ale właśnie dla tego szkoła
się stała szablonowa — Kolońska
szkoła nie miała indywidual-
ności [illegible]

i pokory — mimo to — dla uła-
[illegible] formy — ta serdeczność
[illegible] wyrażone w postaciach
tych figur jest treścią
[illegible] dobitniejsza niż w jakiej-
kolwiek innej szkole — ten
czar Bogobojności serdeczno-
ści [illegible] pobożności
[illegible] Świata [illegible] — ale
dla tego właśnie ta szkoła ma gra-
nice bo zdaje się jej się jedynie [illegible]
lub niewieścią postacią [illegible]
poddania się Bogu i pokory — a raz
[illegible] potęga, [illegible]
nie udaje się jej —

Najsławniejsi mistrze tej szkoły
są dwaj malarze —

Pierwszy Mistrz Wilhelm (Mei-
ster Wilhelm) rodem z [illegible] Herle
pod Kolonią, i około roku 1370 miesz-
kający w Kolonii — jego uważa kronika
z roku 1380 za najlepszego ma-
larza w całych Niemczech — Jego dziełem
jest obraz na grobowcu Kuna
von Falkenstein

Arcybiskupa Trewirskiego w kościele
św. Kastora w Koblenz – prócz przywiózł
ołtarz który niegdyś był w kościele
św. Klary w Kolonii a obecnie w tamtejszej ka-
tedrze.

Drugim wielkim mistrzem był szkoły
Kolońskiej był mistrz Szczepan
(Meister Stephan) on twórca sławnego
obrazu katedry Kolońskiej (das
Kölner Dombild – Stephan był
uczniem Wilhelma i przewyższył
go – Sławny obraz owego obrazu (Dombild
pośrodku 3 Króli – na skrzydłach
patronowie św. miasta Kolonii – św.
św. Gereon – i św. Urszula otoczona
licznym orszakiem niewiast i rycerzy.
Mistrz Stephan ściślej niż Wilhelm
modeluje, farby stosowywane,
używa skupniejszych i pyszniejszych
ubiorów – a mimo to duch
prawdziwie średniowieczny
tchnie na jego obrazach bo idealności

czystości i wdzięk owiewający ca-

We Włoszech.

Tutaj architektura nie tyranizowała
nie wykluczała rzeźby i malarstwa a
dawała im przestrzeń obszerniej
a to z dwóch powodów:

1. Architektura w stylu gotyckim
była tam jak u nas potrzebą, zbytkiem, nie była
doprowadzoną do ostateczności, bo
mistrzów w tych krajach wszystkich
ujmowała klasyczność
2. że wielu mistrzów włoskich było
architektami i rzeźbiarzami i mala-
rzami zatem przy konstrukcjach
architektonicznych uwzględniali
przyszłą rzeźbę i malowanie.

Uważamy że architektura
była u nas w Włoszech prowadzona
stosowała a też architektura
Podręcznik do Włoch V.2. str. 776 ...
porównaj atoli do 772. kościół
na północy.

Rzeźba gotyckiego stylu – 773
u dołu. – Malarstwo 774.
Słownik źródeł. Podr. do Wł. T. II
str. 13 Dzieje sztuki w Toskanii

We Włoszech należy przyznać
tę zasługę iż oni byli począ-
tkiem nowożytnej sztuki
zwłaszcza rzeźbiarzy i malarzów
Należy wspomnieć o dwóch
mistrzach.

• Jan Cimabue (ur. 1240 + 1300)
on należy jeszcze do romańskiej
epoki ale on wyzwolił malarstwo
z niewoli bizantyjskiej
Ob. Podróż do Włoch IV str. 10.
także Tom III str. 441
Uczeń jego Giotto należy już
do epoki gotyckiej Tom III str. 435
W epoce gotyckiej jeszcze
zasługuje na chlubne wspomnienie
Andrzej Cione Orcagna 1329 do 1389

jest architektem bo Loggia
dei Lanzi we Florencji
wybudował, bo te Loggie
ozdobił skulpturami
a na końcu malował
w Campo Santo w Pizie
tryumf śmierci III s 575.
Spinello z Arezzo malu-
uje dyabła + około 1408.
~~Fra~~ Beato Fra Giovanni
Angelico da Fiesole Tom IV
IV str. 28-29.

Architektura

1 Romańska – oraz rzeźba i malar-
2 Przejścia
3 Gotycka – a notatki obszer-
b. skrócone

O rzeźbie i malarstwie gotyckim
w zeszycie

Epoka średnich wieków — A. 46

Dwa okresy romański i gotycki — Stan społeczny w okresie
romańskim — Duchowieństwo i arystokracya — feudalizm
Kościół rom. powstał ze zmienionej bazyliki
Architekt. romań. — nawa środk. przecięta na wschodniej
stanowiąc jeden kwadrat — do niego dobudowano trzy
Skrzyżowanie z ramionami poprzecznemi oddzielono
od przyległych przez ścian potrójnemi arkadami —
Krypta pod prezbiteryum — wznosi się nad nawą się pod
posadzką więc do niej wiodą schody — krypta skle-
piona na kolumnach — biskup [illegible] — wybudowały
z miejsc tu exorcyzmy i [illegible] — Ponadmurowano
nad kryptą dla znakomitych osób — wyższe
dla tego — arkada potrzebna oddziela się presb. od ramienia
poprzecznego — ta arkada jest [illegible] która jest
nie w bazylikach na kolumnach) ale oparta na filarach
Krzyż się zmienił kościół rom. od bazyliki stał się
napowietrzniejszą odmianą przez zaprowadzenie
sklepień — zrazu sklepione nawy tylko poboczne —
kolumny za słabe więc filary — które potrzebne
arkadami — [illegible] między filary i kolumny
na przemiany — oddalenie filaru od filaru równe
szerokości nawy środkowej więc 4 filary
stanowiły kwadrat — z przestrzeni równo sklepie-
nia nad nawą [illegible] oddalenie kolumny
od filarów równało się szerokości nawy pobocznej
więc stanowiło z przestrzeni sklepienia a nad nawą
poboczną — w których filara (na ścianach) filarami tworzą się arkady
ślepe, a kolumna i filarem [illegible] arkada między niemi
— Tak powstała [illegible] a [illegible]
nowej [illegible] dwie kolumny między
filarami —

Nad arkadami gzems, który oznacza wysokość naw
bocznych — ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ — ~~[illegible]~~ że
~~[illegible]~~ — ściany środkowej
nawy mają okna ponad owym gzemsem. Okna
u góry arkadką zasklepione w środku, a z wyłom słupek,
Takie okna w ścianach naw bocznych — niekiedy
od gzemsu spuszczają się nadół wałki występujące
pasy, które biorą w nawy prostokątne ar-
kade —
Z początku sklepione tylko nawy boczne, a środkowa
miały strop płaski — często tylko do około wiąza-
nia — ~~[illegible]~~.
Narthex czyli kruchta opieszona — a u niektórych zale-
żny kropielnica u portalu ... lub na początku
kościoła —
Szczegóły z początku wieku ciągle przypominają antyki — tak
gzemse podobne — znane i kapitele — Pomiędzy
Kapitel szczero romański — zwykle z sześcian
z dołu zaokrąglony — jest przejściem z formy okrągłej
kolumny do formy płaskiej regularnej obałkowej
ściany X Forma ta bardzo ciężka — potem urozmai-
za przestrzonią — niby roślinne [illegible]
formy, a później maskarony fantastyczne-
w krajach południowych kapitel przybiera
formę kielicha — Stopa kolumny — ogólnie attycka
forma — okrągła (szpira) a później podstawka
(plintha) kwadratowa — na rogach ozdobka albo
liść albo klocek — co zakuta [illegible] przejściem
z formy [illegible] do okrągłej kolumny —

ogólny widok. Gdy filary na przemian z kolumna- B, 47

mi wtedy filary jak się rzekło stanowiły zasadnicze

kwadraty – a kolumna ze środkiem filarów stanowiła bok

kwadratu pobocznej nawy – Tak przerwy ciężkie sklepienie

wyobrażenie powodili jednego szeregu miejsca być

jednakże – Przypatrywać się dłu-

Później ucięto krawędzie filaru przez graniaste

bo wrogiem wytłoczono – tak filar traci krawędzie

wolności a stosił się do form okrągłych – nie wszystkie

ale naturalniej –

Następnie uważano że się obejdzie bez kolumn, zosta-

szczerze w nawach pobocznych ściany nie mierzyły ale

formy które by odpowiadały kolumnom – dawne okoły

filary wzmocniono do ich ścian dodani pilastry odpowia-

dnie – bo więc filary i ko-

Zwolniono budowli dawne profilowane

lumny jak wewnątrz artykułowane arkady? a nawet całe

szereg układał się z filarów mających na rogach

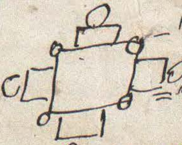
laski już łatwo profilowane arkady kończące swoje

z tych filarów dodawały życia –

Owo przemiana kolumn i filarów wielkie też połączono

te dwie formy w jednej – zwłaszcza gdy wypadało sklepić

– z zawiązek kwadratowy

powstała forma: nie arkad – składać

wozowi krzyżem

stąd profilowa

ki pasy (gurty) i żebra na sklepieniu odkr-

wodnie temu filarowi bo krzyżowe sklepienie

całe budowanie odgadują się z planu – Po rozczłonkowa-

waniu z czterech stron nastało aż wszystkie 3

nawy były sklepione – w czasach dawniejszych

gdy nawy poboczne były sklepione a główna nie,

w tedy też rozczłonkowanie było tylko z tych

Lübke Archit. str. 202 f 96 – 204 f 98, 99. 205 f. 100

stron – : 206, 207 (227), 208, 213, 217, 218, 221

Zewnętrze – Pośrodku gzymsami były oznaczone

piętra – gzymsy pod dachem naw pobocznych

w tej samej wysokości co gzymsu nadokładania

wnętrza nawy środkowej – A ściany zewnętrzne odzna-

czały się [illegible] wewnętrznym ramom arkad – Te ściany

[illegible] od góry gzymsem albo [illegible]

[illegible] – [illegible] na zewnątrz

[illegible] – gzymsy pod dachem [illegible]

[illegible] we wszystkich budowach – profil [illegible]

stopa

[illegible] albo [illegible] – [illegible]

pod okapem [illegible] albo [illegible] pod [illegible]

Portal [illegible] się [illegible] przecinają się

[illegible] to [illegible] – nie [illegible]

na [illegible]

[illegible] – w całem budowaniu

[illegible] albo

[illegible] kończy się na [illegible] albo

Kopuła albo wieża [illegible] – [illegible] na

[illegible] albo [illegible] albo [illegible] – ozdobione

[illegible] – albo grupa [illegible] – [illegible]

[illegible] – [illegible] albo

wież [illegible] – Portal

[illegible] kolumnami [illegible]

[illegible] – [illegible] Stern – [illegible]

[illegible]

Portale

portale

[illegible]

Sztuka romańska. cl. C. L. VI. 342. C. 48

powinno być dawniej — najprzód umieszczono nawy poboczne
sklep. krzyżowem — nad temi nawami ciałem empore. obecnie
Kolumnowi na Kościół — później wyrzynamy Triforia
Bo to takie oryginały poprzestających ścian

Romańska rzeźba i malarstwo

Te epoka obejmuje nasz wcześniejszych pisałów
od Bolesława Chrobrego — Mieczysława i innego — Boles. świętego
[illegible] — B. Krzywoustego może do czasów tenella [illegible]
— Rzeźba i malarstwo było ściśle wpięta w architekt
Bo myśl ogólna odbijała się w architekt. co także sztuka
ogólną — Rz. i mal. [illegible] równie była indywid. a to co w tem
nie było — społeczności pod naciskiem [illegible] i teologii [illegible]
[illegible] tradycyjności [illegible] — Cyklus malowideł [illegible]
[illegible] było teraz podstawa i temu — sztuka chrześc. [illegible]
nauczać i budować innymi — więc pisma [illegible] — wiec
zwiedzić antyki — wypadające też — gdy Rzeźba i malar
stwo dodatkiem wyrażenie myśli, odznaczało więcej
była w twarde ramy archit. więc żadna sztuka
uczuć nie mogła się rozwinąć — na to nie naślado-
wano natury, bo naturę uważano za grzeszną i uważa
[illegible], i [illegible] — Przedmiotem były [illegible]
[illegible] kościelnej — świeckie przedmioty były
[illegible] np. kobierce w Bayeux [illegible]
[illegible] Wilhelma ks. Normandzkiego — dalej
obfitsza malarz od podawał [illegible] bo wielki
[illegible] dla malarstwa — a do rzeźby [illegible]
[illegible], opraw, relikwiarze, ambony, [illegible]
[illegible] — mamy [illegible]
malowane

Oczem kościół podawał treści nie swoje ale alego-
ryczne, w personifikacye słońca, księżyca, cnót i ar-
chów, pór roku, nadto polecały się [illegible]
w centaurach, syrenach — Tak tradycyjne pomysły
odziewały się całym ogromem fantastycznych dodatków.

Charakter obu tych sztuk jest ogólnie [illegible]
pełen grozy i powagi — ale typowy tradycyjny sztyw-
ny [illegible] pokłony nadzwyczajności [illegible]
[illegible] twórczej, szczytności swobodniejszej — pośredniczącą
stają się niechętniejsza — znaczne są oboje ronie
między ~~obu~~ krajami romańskiemi — najznaczniejsza
zaś romanica zachodnia między północą Europy
a Włochami — Alpy stanowią przegrodę między
dwoma światami — [illegible] Lombardia jest romańska —

Malarstwo i [illegible] Cimabue III 441

[illegible] alfs. — [illegible] kości słoniowej — rzeźb.
[illegible] i do pieczęci — [illegible] — obrazy z bronzu — jako
drzwi kościelne — np. w [illegible] wrót św. Wojciecha
w Gnieźnie [illegible] — gdzie na [illegible] obrazy
wiec 18 — dzieło w Gnieźnie [illegible] do 1225 [illegible]
[illegible] w Pradze — k Francya kościół [illegible]
portal na którym są obrazy — i tp.

[illegible] do malarstwa — są to [illegible]
[illegible] przejście od [illegible] do malarstwa
np. [illegible] — to blacha miedziana lub srebrna
na niej emalie i drogie kamienie [illegible]
emailia [illegible] Bizant [illegible]
[illegible] do blachy, [illegible] barwy emaux
cloisonnés — na zachodzie zaś [illegible]
[illegible] emaux champlevés — albo en
taille d'épargne —

Sztuka romańska d. c. 49

Styl przejścia (Uebergangsstyl. st. de transition, L.G. der Archit. 224.)

W środku 12 wieku nastaje potem nieco nowy w stylu romańskim – w tem jego potrzeb poważny [illegible] się jakaś niepewność, chwiejność – a lubo rozkład dawny mieszczący [illegible] trwa – przecież objawia się dążność do lekkości i swobodności, smukłej, więc do bogactwa dawnego stylu romańskiego przychodzi jeszcze ostrołuk, jako czynnik obcy – to był styl przejścia.

Za spotkaniem wielkie zmiany – wojny krzyżowe i zapoznanie się z archit. machometańską – wzrost miast przez handel – Hansa – Francya przyjęła ostrołuk od machometanów, stworzyła styl gotycki – w Niemczech atoli dłużej trzymano się dawnych tradycyj romańskich choć z takiem ostrym – to jest dawno w stylu przejścia – ale pamiętajmy że on nie był wcale przejściem do gotyku, bo gdy w Niemczech wprowadzono styl gotycki, to romański styl pociągnął rozwój ostrołuku – Ten styl przejścia jest tylko romańskim z dodatkiem ostrołuku – który jest tu dekoracyą – bo w budynkach czysto romańskich, w których więc pomimo potrzeby [illegible] jakoby dla odmiany ostrołuk – często też ostrołuk był wywołany potrzebą, bo gdy chciano podpory oddzielić od ścian oddalone i oddzielić ich każdemi [illegible] równej wysokości

vid. str. 285.

trzeba było więc i tu tak koliście ale otwartego
Po potem poszło i na sklepienie — gdy odrzucenie
że nawet wszystkiego zakres sklepieniami równej
wysokości —

Okres Gotycki

Gdy okres romański objawia stopienie tradycyi
klasycznych z życiem chrześcijańskiem — tak gotycki
jest objawem czysto chrześcijańskich dążności z Zachodniej
Europy —
Gdy się zmieniły na miejscu szlachty uszlachcono
mieszczaństwo — które także uległo duchowieństwu
które duchowieństwo przestało być wyłącznym
przedstawicielem Kultury — Tak utworzył się świecki
styl mieszczański — Bo gotycki nie jest by-
najmniej najczystszym kształtem romańskiego,
ale owocem romańskiego jako romański doszedł
we właściwym obrębie do najwyższego rozwoju
więc jest osobnym stylem — rozwinięty z drugiej strony
stylem jest gotycki ( ) — choć konstruk-
trzeba uznać że dążności konstruk-
cyjne które najdłużej w romańskim były
zawiązkiem konstrukcyi gotyckiej —
Zaczątki, śmiałości, lekkość — przemożność wyższej
Romańskiej to szczegółowo rycerskości między ...
W romańskim stylu, w poprzedniości wymagała
planu przecięcego dzielącego się na kwadraty
albo zbliżającego się do podziału na kwadraty
gdyż ostrołuk pozwolił na podział
bodźcowości —

Okres gotycki d. c. E. 50

2 ale archit. got. odznacza się właściwością która
ją odrożnia w brew od wszystkich innych poprzednich
stylów. Jakoż rozwiązał całość sieci opasowych
które w dawniejszych stylach były utworzone
artystycznie ale ściele – style gotyckie rozwiązał
tych ścian wnosząc zadowolnione do ciężki
masy filarów także także w części [illegible]
ewentualnie które były tylko ramami
dla ogromnych okien – a tak nadawał
całej budowie wspaniałej olbrzymiej lekkości
[illegible] jest to przemożenie materyi i jej
idealizowanie – ~~3 Gotyk~~ ~~Zgrzeszenie~~ które razem wzmocniło się ze sobą
zgodnie sprzeciwiając [illegible] wieź – [illegible]
3 Gotyk wyraża jednostkowość – indywidualność
a to we filarach które są jednym słowem
w podziale okien na osobne całostki, a rozwijać
się [illegible] od ciężki – w całostkach które są
[illegible] [illegible] – w rozwinięte to się [illegible]

~~[illegible]~~
4. wertykalizm to jest dążność pionowa
przeważa nad horyzontalizmem chwiej horyz.
jest warunkiem [illegible] naturalnym
kardyj architektury. Gdzie szybkość odrzywając do [illegible]
[illegible] nad kardynalną [illegible] spirytualizmu [illegible]
[illegible] materyi, natura[illegible]
[illegible]

widać w ogól. dążności stosyjalka 1. Prąd poziomy uwolniony od pseudo-romanizmu 2. co do uzmysłowienia przetworzenia mas, a stworzenie całości z pojedynczych nawzajem na siebie działających—

Polska archit. była w rękach duchowieństwa przebodzącego—odwrócenie—rzecz też że duchowieństwo było co wiązało z Rzymem a z dawnym klasycznym światem—a duchowni przechowali te klasyczności wyniesła dawna—dlatego teraz miasta się wyzwoliły więc archit.—nawet za siebie oddać formy miasta przyswoiły sobie architektonicznie układy całego świata—ta nauka a wiadomości stały się własnością cechów budowniczych, Bauhütten—cechy te rozsiewane po wszelkich krajach, trzymały się ściśle ze sobą—chowając swoje święte tajemnice—Masonerya—wolnomularstwo gotyk malarski jest tych pism [illegible] nie był

Germańskie (nie niemieckie) nie było francuzkie—a właściwie francuzka północna—bo francuzki—potem [illegible] nie niemcy—kraj najprzód [illegible] wadził do architektury [illegible] najczęściej [illegible] wiek 14. [illegible] od [illegible] z formami—dotknąć [illegible] nad konstrukcją—więc [illegible] rozwiązanie—w niemczech [illegible] w głąb 16 wieku—we włoszech już w 15 wieku reakcya. bo we włoszech [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] blisko 400 [illegible] [illegible] [illegible]

Okres Gotycki d. c. F. 51

W Rzymie got. nie przypadło do ucha stąd włosi nazywali ar gotyckim to wszystko co bo = barbarzyńskie - pomimo iż nazwa ostrołukowa

System gotyckiej Architektury (ostrołuk. gotyk.)

L. G. d. A. 282.-

Rzut poziomy ten sam co w bazylice sklepionej - bo potrzeby więc układ ten sam - środek [illegible] dość to tylko aby je ocenić i zastosować - To się stało w północnej Francyi - Tutaj naśladowano bogate romańskie skl. budowy w Burgundyi - To jest obejście prezbyterium i wieńcem kaplic - dalej nawie poboczne przejście nawowe - ramiona poprzeczne krzyż nawowe. Dalej części konstrukcyjne wzięte z dawnej architektury, jako sklepienia czyli filary przyporowe z łukami [illegible] i kosooto[illegible] romańskich - tylko przypór nieraz [illegible] w romańskich kościołach - Ostrołuk więc był znany wcześniej w bizantyjskiej architektury - ostrołuk przez arabską [illegible] wejścia a to nie tylko do okien i portalów ale i w sklepieniach - ale aby go uchwycić ostrołuk w całym duchu -

Ostrołuk w ... ogólności - Gdy [illegible] arkada [illegible] w tedy środek ich oddalenia jest punktem [illegible] potknota - Gdy [illegible] promień [illegible] wtedy [illegible] - Tu [illegible] wolności [illegible] będzie [illegible] z jednym [illegible] potknota [illegible] środek [illegible] bo [illegible] - Tu [illegible] dowolna liczba ostrołuków - Trzy [illegible] ostrołuków.

1. Gdy nawa środk. tylko co nieco wznosi się ponad obie boczne [nad bocznemi wszystkiem oświetleniem od połowy] [to wtenczas przyjście]
wtedy [illegible] [illegible] ciężki przygnieciony – 2 gdy tylko
[z pasków na podporach] zakreślony ~~od pasków~~ ~~[illegible] [illegible] oddalenie~~
~~obie podpor~~ [illegible] do wtedy zwraca się tak [illegible] jak samodzielny
ten [illegible] w gotyce – 3 gdy nawa [illegible] zakreślony
z największej równości podpór wtedy [illegible] kończy
wtedy używany często w Anglii.

[illegible] [illegible] 1. [illegible] oddalenia [illegible]
[illegible] połowę tylko swojej wysokości.
2. gdy tak [illegible] [illegible] na celu [illegible] i [illegible]
[illegible] podpory [illegible] na bok – w architekturze
[illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] –
działa raczej [illegible] na bok – [illegible] [illegible]
[illegible] do [illegible] [illegible] [illegible] potrzeby
[illegible] budowie [illegible] [illegible] się [illegible] potrzeby – [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] stylu –
Tak więc 1° z oddalenia – jak w romańskiej arch. [illegible]
[illegible] podział na kwadraty – a potem [illegible] w romańskiej
architekturze nawa środkowa [illegible] ta sama ilość
[illegible] które [illegible] nawy bocznej – ale to [illegible]
[illegible] w romańskiej arch. [illegible] [illegible]
dla [illegible] podłużnego – ~~[illegible]~~ trzeba
~~by [illegible] oddalenie filarów [illegible] do połowy~~
~~szerokości nawy środkowej~~ – [illegible] [illegible]
[illegible] oddalenie filarów od siebie, [illegible] [illegible]
[illegible] – to oddalenie filarów [illegible] [illegible]
2/3 [illegible] szerokości nawy środkowej – a tak
nawa środkowa [illegible] wydawała się wyższa [illegible].

dokąd X Okres Gotycki d. c. Ark 283. G. 52

Filary 2. Ukształtowanie – Romańskie ma # za rdzeń

kwadrat – rdzeń got. filaru jest okrągły, ale cienie

tam ich kolumny 3/4 grubości otaczające, które

dźwigają żebra sklepienia – najmniejsza ilość ich

najmniej 8, a nazywają się służby Dienste – i starsze dźwigały

główne żebra, gurty, i mniejsze dźwigały żebra ukośne

Te służby nie łączyły się z sobą, między niemi

widać było rdzeń pierwotnej okrągłej kolumny –

później te miejsca wypełniono – Tak że filar

był niby z wielu kolumn [illegible] –

Stopa filaru była nieobrobiona w całości.

na której całość połączonych kolumn –

tu się łączy ich kapitelów, ponieważ od kapit.

nie [illegible] które się pośrednio ich pionowa

ale przez na dolny ciąg w klęcznikach, więc

i kapitele nie mogły być i był ich ta granica

ale wielko musiało być wielkie – Kapitel

gotycki składa się z rdzenia i kołatki drewna

a około niego wyjęcie może więcej z liści. ob. fig. 136 137 i

138 str. 284. w G. d. A – dalej w G. d. k. 379 str. 280, 282.

Skutkiem filary przyporu – Ta konstrukcja

gotycka rodziła konsekwencje które wpadały

budowanie nowe, oryginalne pionowania

Gdy sklepienia ich kolumnowe rozbierało wcześniej

zauważono punkta dla tego modelu

a by te punkta wzmocnić aby można

. między niemi umieścić

oroszenie dla

Strebepfeiler
Na tego wzmocnienie te punkta uderzenia
Łuki przyporowe Strebebogen – i filary nierówne
wystarczają bo dosięgają czoło znawca – w tych
razach gdy sklepienie nawy środkowej wzniesiono wyżej znacznie
nad nawy poboczne, więc owe punkta nawy środkowej
podpierano arkadami które rozpinały się przez
poniżej [illegible] o nawy opasowe
w nawy pobocznych – często nawet podkładano i [illegible]
dwóch arkad dawano drugą wyższą – gdy kościół był
5cio nawowy wtedy podwajało się

Z tego widzi się że pod względem estetycznym
arch. gotycka przestępuje daleko po za granice
potrzeby konstrukcyjnej i jest to dźwignią idealną
poboczna, będąca w tej sferze romantyki

Plan poziomy – odpowiedni romańskiej archit.
cały prezbyterium, rzadziej podłużne, rzadziej
krzyżowe – i wieża – ale to wszystko równie te potrzebne
bogato spotęgowane – jakto obaczymy.
k Prezbyterium – rozkład wieży z połudn. franc.
kościół romańskich kościołów, to jest obejście
wraz z wieńcem kaplic (Kapellenkranz)
z tej tylko odmiany iż [illegible] i jest także
aby [illegible] używano wielobocznej – Pod tym
względem był prawidłem [illegible] się
nad paryskiej [illegible] aby się podstawa
padała nie [illegible] a nie [illegible] w lat 380 g.k.

Okres Gotycki d. c. II. 53

~~napięknej~~ najczęściej na zamknięciu w ośmiokąt lub 12 kąt
a odpowiednio do tych ~~mało~~ boków i obejścia
i małe kaplice obiegające — fig. 222 do 379.
Kaplice pomieszczone także bogatsze są trójna-
wowe — a w kościołach [illegible] wielkie portale
— Tak bogaty rozkład podobny do bazyliki który
ale nie dosięga wysokości a więc szerokości
Tak bazylika św. Pawła ma nawa nadkowa
80 stop. a szerokość 110 stop. — Kolońska kat.
45 st. szerokości a wysok. 140 stop. — †
Gdy w bazylikach ~~jest~~ rozkład twardy [illegible]
w gotyckim organizmie płynny wątek życia
Szczegóły, Pomijając już wymienione całe, które
filarze. — Wiemy że charakterem [illegible] są
ustrojenia ścian na przemiany i obracanie kolumn
że [illegible] — [illegible] zaś [illegible]
[illegible] w kształcie serca — Ta forma [illegible] się powtarza
w [illegible] pomniejszych także i w innych formach
Okna ~~od~~ Cokolik między dwoma filarami [illegible]
opatrzonych [illegible] jedno wielkie okno, podzie-
lone przez słupy pionowe na wiele części — te
słupy to są wałkami [illegible] jak.
[illegible] [illegible]) — Szczyty
[illegible] [illegible]
u góry [illegible] [illegible], które [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
samowolna

Tak rodzą się [illegible] atrium [illegible]
a miejsce ściany przestrzeń próżna, które
są zajęte szkłem szkłem (Masswerk) porastająca
[illegible] – [illegible] – z początku
[illegible] są kolumnami [illegible] [illegible]
[illegible] ale w późniejszym czasie przechodzi
wprost w szkło – Tak tworzą się pyszne
okna gotyckie zdobne w malowane szyby
a wszystko to jest najwyższą [illegible]
gotyki –
Triforya [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] w gotyk – ale [illegible] w ogóle szkło.
Filary przypominają [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] – [illegible]
[illegible] – [illegible] przybierają szkło
na [illegible] [illegible] wszystkie [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – składające
się z kadłuba z tułowia (Leib) i z nadstawki
[illegible] [illegible] [illegible] ([illegible])
Pieśń to jest [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]
ołtarz [illegible] tak przypomina [illegible]
które [illegible] obejmuje [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] w [illegible] [illegible]

Obraz Gotycki d. c. — J. 54

Wielki przestronny często dwurzędowe na wzlot rozetami i sklepienia podobna do tej które wyrażono w obrazach —
między filarami cała przestrzeń zajęta przez okno, które niewiele mniej ma szerok. [illegible] szyby kół nabijanych ołowiem. a kwiecie wszystkich kwiatem. 383 #
tworzenie estetyczne — także wzorowy jest zachwycające bo nawiedzający także — tu nie ma wydatnych twardych konturów — tu wszystkie szczegóły są jakby napomknione, rozpromienione, idealne, dwurzędowe, masy koniecznie obracity wyrazistości niewielka, ale wykwintny bynajmniej pozłotów i kwiatów, i ozdób plecionki słupki koniecznie, i ozdób kolebkowatej wyrażać [illegible] w łonie — jest to odmienności [illegible] na [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] stylu — takie to są [illegible] bo [illegible] i [illegible]
Tacyata jest [illegible] — dlatego [illegible] obrazu wiarę się najwyższą [illegible] tej łotności [illegible], czem [illegible] się, idealniej się — [illegible] od spodu [illegible] wyraźnie nad tej pod [illegible] gałęzią, potem [illegible], ale na [illegible] rogach

podstawie wznoszą się filary lub mało [illegible]
Ta nadstawa ośmioboczna coraz węższa bo
coraz więcej [illegible] ~~[illegible]~~ okienkami ozdobna, coraz
misterniejsza, coraz więcej naporowstawiona — aż na
końcu kończy się na wierzchołku — wewnątrz
dźwigana na słupach — jest to przedmiot dla
ośmioboku, właściwie rozpowszechnione [illegible]
Zabytkowi, przedtem, niedościgniony wiek
wielka kamienna wieża. Ułomki — dalsze
reliefy rzeźby i prace ustawione w kościołach
we Francji np. Kaplica ostrołukowa [illegible]
i [illegible]. zabytki przeróżne — Jest to wada
dzieła ostrołukowego stylu i niepodlegający
[illegible] idealnej materii i [illegible]
żadnej prawa. — bo to nie ma stanowiska właści-
wej [illegible] objawienia, i odgadnienia kamieniar-
skiej [illegible] myśl
[illegible]
[illegible] G. A. 295. X.
Portale K. G. L. 385. — [illegible] w romańskim [illegible] wiekach
[illegible] w [illegible] słupa [illegible]
[illegible] na [illegible]
[illegible] formy [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
obłoki [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

55 K.

Okres gotycki d. c.

gdy wyraz stosujący do wielkich ostrołukich okno
też potrzeba było posądków okrągłe - a tak
nienaturalnie wymuszone - nuże to widok
ostatni przyjemny i bogactwa - Nad portalem
okno, tu wypełnione się już dekoracyi gotyckiej ~~[illegible]~~
kwiatek, plecionek - wreszcie do to okno
zwykłe ostrołukie we Francyi najpierw
okrągłe, róża -

Właściwości gotyki w różnych
krajach

Francya i Niderlandy - we Francyi jak
wiedzieć rozróżniają trzy główne okresy Arch. Got.
1. pierwotna ścisła Arch. 2 swobodna ozdobna
3 wyradzająca się flamboyant. -
Właściwości francuskiej gotyki - Got. nie doprowa- (pod)
dzona do ostatecznej konsekwencyi, pionowa
dążności nie przytłumia linii poziomych - ([illegible])
zatem okno nad portalem okrągłe - galerya
poziome w której statuy - wieże nie kończą
się śpiczastym obeliskiem - ale równa poziomo
galeryą się kończą - filary przyporne kończą
się figurą pod baldachimem - [illegible]
[illegible] - a nie fiala
Właściwości wnętrza [illegible] filarów
i kamienie więcej romańska - zamknięcie

przebiterium nie zakończone ale obłożone

tor i kaplice - Łuki przyporowe nie wyciągane

na wylot - ~~Notre Dame~~ najdawniejszy Notre

Dame w Paryżu - tu jeszcze widoczny wpływ romański

zaczęty 1163 a skończony 1360 - katedra w Rheims

czystość, nowości, prawda

1211-1250. - w Chartres - w Amiens bardzo podobna

do k. Kolońskiej w układzie - Beauvais osobliwość

katedra w Orleanie bo skończona dopiero 1790

a wieżyce gotyckie - w średniowiecznej Francji

gotyk traci wiele w czystości [illegible]

[illegible] se - architektura świecka Palais sprawiedliwości

w Rouen, w Bourges dom Jakuba (Jacques) Coeur

Hotel de Cluny w Paryżu

w Niederlandach przyjął się styl pierwotny [illegible]

filary są okrągłe, a [illegible] nie [illegible]

od kapiteli - [illegible] filarów [illegible] i [illegible]

[illegible] - [illegible] i [illegible] gotyk

[illegible] równocześnie, jak w [illegible]

[illegible] nawowa, a [illegible] kaplice jest 7 nawowa

Tab. 311. - K. S. od str. 386 do 394 z [illegible] -

Anglia K. S. 407 Sobota d. 28 8/13 VI

ona otrzymała styl od Francyi, ale go zmieniła

[illegible] od [illegible] -

[illegible] tylko 3 nawowe - [illegible] prawie

nie [illegible] przebiterium [illegible] a

[illegible] kaplic ale to

[illegible] - i ma

[illegible]

[illegible] kaplicę Panny Maryi [illegible]

ale to nie jest [illegible] - Przebiterium do III

[illegible]

407 K. S.

Okres Got. I skrócone 56

Rom. trad. klasyczna Rzymu – bo duchow.
Gotyk czysto chrześcij. zachodn. – romant.
na miejsce duchow. i szlachty miasta
Gotyk osobnym stylem nie sprzeciw. romań.
choć w romańskiem zaczął –
1. Rom. kwadraty – Got. nie
2. Przesklepianie [illegible] pola
3 [illegible]
4 dążność piętrowa.
W ogólności wolny od przet – coś z wydatnymi
jednostek.
Cechy – Bauhütten – tajemnica – zwalcz
masoneria wolna –
Francya wschodnia północna – Niemcy
Cysters 14 wiek – kl. wsz. potem upadek
doskonałość – w Niemczech? – nazwa
sprawiedliwa – Dokład Wtorek d 10 Lipca 87[illegible]
System archit. Got.
Burgundya – okręg [illegible] – wzniesło doskon.
architekty sklepy – tylko przyp.
z romańskiem – na wschodzie architekt.
– Niemcy [illegible] potrzeba – architekt
z kół narysowanie architekt
Kościół w Rzymie [illegible] 2 części
Innymi w Niemczech architekt
Ta sama liczba sprzeczn – między odd[illegible]
filarów
Smukły – konstrukt filarów – odrzut
[illegible] 8 [illegible] 4 [illegible] 4 [illegible]
i sześć –

stopa dwojaka – kapitel drzewo – orna
menta
z łukarpy (Strebe Pfeiler) – dla czego?
Dalli przypomni aby 3 nawy lub
więcej – często powtarzane –
Charakter przesada przesklepiona ..
Rzut poziomy – to samo co romański
ale rozwinięte –
1. Rzebi..emins chor – obejście większe
kaplice – obrzęda ośmiokątna – pół
ośmiokąta plus 1 bok – oś – 8 kąt
lub 12 kąt –
Ramię ~~......~~ poprzeczne 3 nawowe – ~~......~~ wydatny portal –
podobny do bazylik ale w ... węższe
ale za to wyższe – np. w Paryżu nawet
nawa wadk. 80 stop. ... więc jak 8 doll. 110 stóp wys.
Kolonia 45 szer. 140 wys. ... jak 9 do 28. ...
ten sam stosunek ... ... S. Pawła ... ... 240 st.
Bazylika twarda sztuka – ... ...
pełne życia H + ... –
szczegóły – filary – łaski – przekroju w serce
ta forma dalej [illegible] w żebrach –
okna – słupy pionowe – ostrołuki w
ostrołuki – ... ...
~~....~~ nadwa ... – potem ... ...
plecionki
wyjście, uwydatnić ... tego ... ...
~~..~~ nosy – ... ...
... ... z kapitelkami potem
bez ...
Trzy ... zostaje – filary przyporne
ale bogatsze
kończą się
na szczycie fiale w tych kształt ...
... Riese – ...
... (Krabben)

okres Gotycki IV

57

Arkady ślepe przyporne - gdy znany

~~g~~dy znaw - wnikomny na deszczowe

maszkary -

rynny ukazane dzie ollus - Wimperge

szczytki -

Eklektyczność - czworoliść - róża

nieprzemienny - roztworzenie - drzewgaz

ucho - pasek - kwiaty - ~~Tracyola~~

Tracyola sutkowe - ~~portale~~

wieże czworościenne, ośmiościenne po

rogach się tyczy mury wiki - piramida

ośmiokątna - płytki drzewgano szkło

zewnętrzny

- wady z zewnątrz - brak stanowiska z

Portale - stopn. w gar kompozycja - także

ozdobieniacz posadzki - wady -

Gotyka w rozwoju

wiszczona

Krajach - Francja i Niederlandach

Zarówny lśniący swobodny zuszadzający

ci flamboyant -

wkraczano nadmiernie stalownej konstr

kcencyji - stąd więcej poziome - okno

okrągłe nad portalem - galerie - stąd więcej

krzyżowej płaskie - sklepienie nowe bogatszy

i figura (nie fiala)

ucieleśn filary i sklepienie więcej

rozmaitsze

Zamknięcie przez 6. niewielk. kaplic lecz obwiązka
też i kaplice - Łuki przyporne nie dość zgrabne
Notre Dame 1163-1360 porządek romański słabo
Rheims. 1211-1250 - Chartres - Coutances
pionowość - Amiens bardzo podobna do Kolonii
- w Orleanie skończona 1790! - Południowa
Francyi braci got. właściwości - Archit.
świecka Pałac sprawiedl. w Rouen - w Bourges
dom Jacques Coeur - Hotel de Cluny -
Niderlandy - styl pierwotny filary okrągłe
- kształty od kapitelów - filary więcej od ściany
oddalone - niekiedy golych ściany rozwi-
nięty np. w Antwerpii ona 5cio nawowa
a z kaplicami 7 nawowa.

Anglia z Francyi ale zmiany -
ramie podłużne 3 nawowe - ale bardzo
długie - Przedłużeniem jest to bo bez kaplic
i obejście zamknięte linią prostą - i dodały
tylko Lady chapel - Prosto (często) tak długie jest
ramie wiezie - Kr. - K. G. L. 407 - ? *
całość aby dłuższa - wysokość nierozwinięta
sklepienia nie krzyżowe bez żebrami z filarami
bo (często) oparte o kolumny - więc pionowe dzielenie
podrzędne - Zewnętrzne bo (przypory) przypory o tyle
kościoła - łuki przyporne opuszczone - Pocz-
nie wysokie - a to tem więcej bo dach
kryje za wysokie (wiązar) wiązary - Na facyacie
zupełnie dwie wieże, oprócz tego na skrzyżowaniu
podsadzista wieża czworograniasta - wieże
najczęściej bez iglicy - Ściany ich pokryte
krenelarzem a na rogach fiolami.

‡ Dodać ozdobne dodatki - okład, liście i kwiatki

58

Okres gotycki III

Kościoły w Anglii – najwcześniej

ny K. w Canterbury – położnego (?) ...

...

Później Westminster w Londynie,

przedstawia bogatszy rozwój francuski

Później gotycki nabiera pełnego stylu

angielski wczesny angielski – filary

angielskie ...

nie są w ... sklepieniem, więc

filary złożone z kolumn, około których

wieńcem otaczają wąskie okrągły filar

nad filarami zacznie ... – Okna

lancetowe – okna wolne nie mają

wzoru, ale rozdzielają się w wielka wer...

kinolcie (?) – sklepienie na sterczynach

które oparte na konsolach –

Tu należy K. Salisbury – Lincoln –

Lichfield –

w 14 wieku styl się ogromnie bogaci –

decorated style – okna bogate ...

sklepienie w siatkę i gwiazdy – Tu

K. w Exeter – w Yorku –

na początku w wieku 15 decorated styl

przechodzi w perpendicular styl

w ograniczeniu geometryczne – łączy się

okienko w ... (maaswerk)

w ... tudor – i sklepienie

... jak ...

w ... sklepienie ... wachlarzowe

L. K. S. 411 ... ~~244~~ 249 ... bajnosi

przesadnie ...

w Skandynawii Molowa w Drontheim i Bentler — rzeczy lub mai w ptery w nieswoim nieswoim

w Sobotę 13 Sty

Utocley.

I Ukowtesciu a Sol. — ołowiadione z heoz. apellaryjnych — wyjątkowo tylko kry- mano są północnej gotyki — ostrołuk ka na cel by przestrzenie ocy nie szerokie — nawa środkowa tylko mało wyższa od bocznych naw, wieżą dużo większa a okrągłe, co oświecona dwiema oknami naw bocznych — tu dźwiości jednowa stała — niezrobiona wielkim oknem ku duże przestrzenie ściany dla malowideł a przestrzeń naw szerokie a przestrzeń naw środkowej

Zewnątrz — Gdy nawa środkowa mało wyższa od bocznych, a dachy dla okien ola ptaszki — stąd przypory nie tak ważne, filary przypory stają się ozdobami a tylko przypory nie ma — Dekorowanie ptaszkami wrzosowanymi — marmurowanie — Konstrukcje z kru- szywa — Drzwi upiększanie słoik... szerokie obrazy o- znaczają się ze swoją drzwiami kamiennymi jako podanie skośnymi ostrołukiem

Okres Gotycki IV. 59

S. Franciszka w Assizu, Kościół dolny
romański, górny gotycki =
Katedra florencka Arnolfo di
Cambio 1296. – Kopułę później
Giotto zaczął 1334. – Katedra w
Sienie – w Orvietto – Pisa Campo
Santo – K. Medyolańska Henryk
de Gamodia 1386 plan – ale w stawianiu
przemagało poczucie włoskie – cały
złotego marmuru. [illegible] tom III
str. 4 i 131. – w Bononii Petronio –
na blisko 400 kościołów w Rzymie
jest tylko jeden gotycki S. M. sopra
minerva –

Hiszpania

Pojęcie podobne do włoskiego
bogactwo z mauryt[illegible]ka – Roz-
otwieranie facyaty podobne
do północnych – więcej niż kiedy
drzewigowe – wielki przepych
ornamentyki – np. [illegible]
Kopuły – Burgos, Toledo.

Niemcy

Zachowali się w sobie ~~długo~~ na końcu

bo najpiękniejsze — H. S. L. ~~300~~ 394

Zabytki ze stygmatem ptaszkiem w [illegible]

tylko w Genewie w [illegible] polskich

szczególniej w Kindlenburgu, w Lędzi[illegible]

niem

Tu pocz. gotyk. bo trzymano się tradycji

romańskiej, ale następuje tak złoty

Konsekwencja — jednym najpiękniejszych

jest Panny Maryi w Trewirze ~~[illegible]~~ centralna

z [illegible] — szkoła Tauler się z

gotyku franc. Katedra Kolońska

która naśladuje K. w Amiens — w

r. 1322 poświęcono presb. które z wieńcem

kaplic otoczonym plan [illegible] — ale w

Kaplic [illegible] szczególnie jak [illegible]

drzewny. — Przestrzeni [illegible] 160

środkowa 44 st. szerokie a ~~140~~ st. wysoka

ogólna długość kościoła 532 stop. —

~~Nar~~ Nawa środkowa [illegible] na 6

[illegible], [illegible] — niedawno

do naszych czasów przetrwał na wpół

[illegible] — [illegible] plany wież

zaprojektowanych na 500 stop wy[illegible]

Kości — największy [illegible] gotycki

[illegible] kościół S. Katarzyny w Oppen-

heim — Munster we Freiburgu ta

wieża wzorowa — w Strasburgu [illegible]

[illegible] Erwin von Steinbach

1277. — w [illegible] się do [illegible] niemieckie

z francuskiej — [illegible] obecnie [illegible]

42 st. [illegible] a [illegible] [illegible]

Okres Gotycki V. d. K. S. 398

K. Ratysbońska 1275 – jasny – wyraziście styl
a samodzielny – niemiecki – bo nie
ma francuskiego przebit. gdyż każda
nawa kończy się obejściem wielobocznem
K. Praska naśladowana z nowo fran-
cuskiej –
w Munster P. M., która [illegible] z byt
w zetknięciu prawie imponuje
wielkiemi rozmiarami.

Potem architektura staje się nieco
szablonowa rzemieślnicza a mniej
artystyczna – raczej słuszności a
zatarcia w [illegible] formy
szalkowe, [illegible], [illegible]
w oknach latkowate – filary nie
mają kapiteli ale stanowią
i prosto stojąca żebrami – zwłaszcza
mniej piękny – a zato szczegóły
więc obrzezne np. portale, ambony
cyborya (Sakramentshäuschen)
Z tym tracą się pojawienie się Hallen
Kirche formy, że trzewe znajdują
się w Westfalii i Saksonii 400
Tu [illegible] przypadają kościoły w
Norymberdze, jako N. Panny –
Sebalda, Lorenza. –
Św. Szczepan w Wiedniu – podobny
do Hallenkirche, bo nawa środkowa
choć trochę wyższa od pobocznych
jest jednak bez okien

Zewnątrz około pysznie u wieże
szczytami bo mamy szczytów
dziedzińcami w Ulmskiej a olbrzy-
mia wieża 438 stóp wysoka była
skończona w 1434. Tak całość
należy do najwspanialszych utworów
gotyki –
od ~~R~~ w. 15 wielką skala się pocznie
w szczegółach nie pokój, których
krzyżowania się ~~[illegible]~~ ołtarzów
jak to przy gotyckim Zopf, tutaj
roślinność się pcha naprzód
a kamienna forma tak portal
w Chemnitz str. 402 fig 239 – stworz.
I w tym czasie wielkie kościoły
budują się dawne od układu
nawet francuskich wzorów.
z przykładem tego K. P. M. w Lubece
403 fig 240. [illegible]
[illegible]
Budowy świeckie – One w Niem-
czech nie są tak bogate jak we
Flandryi – ale nadto ratusz niewiasty
szlacheckie [illegible], np. w [illegible]
L. K. G. str. 342. – Rozmaite [illegible]
się na północy budowy ceglane Back-
steinbau – w Gdańsku Artushof.
w Malborgu (Marienburg)
mieszkanie wielkiego mistrza
krzyżaków –

Powstanie JCh. — symbol. jako baranek, z [illegible]

w bramce — w arabeskach — poniżej i dobry paste-

rz młodzieniec [illegible] — szaty starożytne — [illegible]

tego i [illegible], głowa goła, boso —

Dzieci w połowie 1ej szyby — jako człowiek stary — wolno-

[illegible] — poniżej globus — w 13 oknie scena więcej [illegible]

[illegible] globus Krzyż ubrany — [illegible], i [illegible] —

w 14 oknie scena [illegible] — [illegible]

[illegible] dzieci — [illegible]

[illegible].

Ukrzyżowanie [illegible] na 14 oknach. — [illegible]

[illegible] — [illegible] symbol

[illegible] i Kościoła — Żyd. obwieszone oczy, [illegible]

z kielichem — [illegible] — [illegible]

i [illegible] JCh. — [illegible] —

Vita et mors. —

Czerwony [illegible] jako palma zielona — [illegible]

[illegible] forma. — poniżej 3 [illegible]

[illegible] ciała. — [illegible] i [illegible] na [illegible]

poniżej [illegible] korona, [illegible]

[illegible] — [illegible]

[illegible] głowa więcej [illegible]

ciało więcej w ciągu [illegible]

Na tronie — Pan świata. — [illegible] — [illegible]

[illegible] — albo [illegible]

w obrazach całe prawa wniesione – w której książce –
naj. dwa miecze – Dwoistość miecza [illegible] – przy Apollach i
Albert Magnus – obrane drogą charakterów – poniżej na
miejscu miecza trzech lilij – światło ten sam od czasu
Korona – Ze godła Ewangel. koło w łodzi orzeł i anioł a cztery
a lew i kot dołem, – Malowali Marek po prawej Jan i Łukasz
po lewej –

Sceny pojedyncze rzadko się oddane – oddawano je głównie
– symbol. często – też, często Mnicha, spowiedź, czasem
uczynione – Więcej używają się świadomie
więcej wolności Chrystus ze Smętnym – czasem
po śmierci, czasem nawet na krzyżu – czasem Z.
Sol. Bi. albo jego głową. Z darów Ducha św.
Duch św. prawie zawsze jako gołęb. – rzadko ale
tylko i tak gdy w trójcy w postaci ludzkiej
– ale typem pewnego nie ma – 3ciej osoby
w miniaturach bez męskiej postaci tego wieku
[illegible] jedynie tej samej osobie – albo
nawet jeden płaszcz – czasem równe osoby
ale chyba [illegible] – B. Oj. z globem. [illegible]
z krzyżem, a Duch św. z książką – Brewiarz
[illegible] obie osoby podobne [illegible]
[illegible] tunice – [illegible] na nich
oparty krzyż – obie [illegible]
[illegible] z gotobiewo.

62

we fran. manuskrypcie
obie w papieskiej tiarze –
Chrystus z globem, razem trzy-
mają książkę – Gołąb między nimi
skrzydłami dotykający obu ust
ich –

NSP, tu taj historyczne i
przewaga – często prorok.
Prorocy i apostołowie –
zawsze w charakterystycznej tunice
czasem mają płaszcz czasem
bez płaszcza – najczęściej gołą sto-
pę [illegible] – Prorocy [illegible]
[illegible] – [illegible] oni mają
zwój papieru [illegible], apostoło-
wie książki – [illegible] na rozwie-
– Pojedynczo apostołowie i Proroc
nie odróżniają się dobitnie
Schnaase IIII 395. u proroków na zwojach napisy
u apostołów [illegible]. Piotr
i Paweł klucz i miecz – Jan
z kielichem – inni bez godeł
bez [illegible] charakter [illegible]
aby [illegible] razem przedstawić

Aniołowi skrzydła – w Bibl. [illegible]
skrzydła – wśród [illegible] dwa skrzydła –
niektóre prócz 4 lub 6. [illegible] [illegible]
nog skrzydła – W początkach porządek
ustanowiony [illegible] tylko archaniół
Michał – [illegible] Anioły tylko [illegible]
[illegible] jako towarzysze – [illegible]
tunikę. Potem korony, ubranie
[illegible] – Arch. Gabriel przy
Zwiastowaniu z lilią – Michał
w początku [illegible] [illegible] wagę
Rycerskie ubranie dopiero w 14
wieku –

W początku [illegible] [illegible]
[illegible] w ludzkiej [illegible]
postaci – Bramy piekielne
jako paszcza – a dawniej po
Bardzo [illegible] w [illegible]
postaci –

Allegorye używają w malarstwie
ale nie w kościele – np. Abra
ham i dzieci na [illegible] – Rozłożone
[illegible] Drzewo
[illegible] mają [illegible]
[illegible]

400.

[illegible] rozłożone drzewo
mają drzewo pełne [illegible] liści
[illegible] – [illegible] [illegible]
suche drzewo [illegible] –
Kościół z kielichem i [illegible]
a Synagogę z zawiązanemi
oczyma –
[illegible] z [illegible] [illegible]
z [illegible] ––

Zwierzęta
nie wszystkie figurują w symbolice
ale najczęściej – Baranek –
według Ewang. – często gołąb.
Lew Paw – ale nie zawsze symbol
ale ostrożnie – bo trudności
– [illegible] tak malowane –
– półzwierzęcy [illegible] jad
w ludzkiej postaci w sztuce – Potem
[illegible] 90 Psalm [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Bazyliszek miał koronę
[illegible] [illegible] [illegible]
Dante – krwawe oblicze [illegible]
[illegible], ogon skorpiona

Syrenie
Chcą ciała [illegible]
[illegible]

Historye naturalne Bestiar-
rie — wiek naszem — nie nie
było stałej symboliki — choć
zwierzęta często inaczej symbo-
liki —

Gdzie [illegible] [illegible]
do dodania świetności — nie
używane — i wedle tego klasz-
torze [illegible], podniosłe
orły [illegible] — we włosach [illegible]
przy drzwiach kościelnych
— [illegible] — orły [illegible]
wzniosłości

Reinecke Fuchs w kam-
ieniu — rzeźba [illegible] po
kościołach [illegible] [illegible]
[illegible] satyra — [illegible]
[illegible] kary [illegible] a ni
drugiej strony obrazu
[illegible] sceny — Pomimo
[illegible] figury [illegible]
jako ozdoby

symbolicznie znaczenie jest
wyjątkiem ale nie regułą —

Często nadawano zwierzętom
[illegible] kamiennym [illegible] —
najczęściej one są ornamenta
[illegible] w kapitelach, w
[illegible] — wyrazy —

Zatem mają znaczenie
historyi naturalnej —
[illegible] ciekawości [illegible]
[illegible] — Ptaki [illegible]
w [illegible] najczęściej

Często na grobowcach
pod nogami zwłok
jako lwy i smoki w [illegible]
a [illegible] — Kamień [illegible]
lew w kaplicach —

Rośliny —

I Rośliny symbol. znaczenie – ale jeszcze mniej jak zwierz. – bo rośl. były dowolnie uczynione – dla porównania wielkie – np. krzaka i drzewa owocowe = dobrym czynom idące z korzenia cnot – pomimo gdy uważano śpiący rośliny stały się obojętne pod względem znaczenia, a używały więcej jako piękności niż znaczenia. – Tak i wina latorośl nauka ewang. tak mało uważano. – Wieniec na głównym w chodzie częstsze smolla i lwie, [illegible] i bardziej lach – powiez liście wina i róże i lilie to z canticus canticor. – Rośliny nie same przez się ale jako attrybut świętych – święte tem potrzebniejsze dla wielkiej liczby świętego do rozróżnienia.

Radowitz Iconographie der Heiligen. Berlin 1834.

Christliche Kunstsymbolik frankf. a/M 1839.

Die Attribute der Heiligen alph. geordnet. Hannover 1843.

~~rok 1874~~/2 A. X 65

Treść wykładów
Historyi Architektury w [illegible] chrześcijańskich
z uwzględnieniem [illegible]

Typy ogólne – ich charakterystyka –
Początki sztuki chrześcijańskiej – wspomnienie
katakomb – ich rozległość – Początek
bazyliki ‡ ~~[illegible]~~ wreszcie z budynków
gmachów pogańskich czasów. – Ogólny
układ – główne części i bazylika jej
[illegible] – Prothyrum – atrium (paradi-
sus – aula) – cantharus – narthex – area –
chór czyli presbiterium – ambona i pulpit
paschał ołtarz, ciborium – tyza albo łuk tryumfal-
ny – Concha, absis, trybuna. Sacrarium
senatorium – matroneum – Techniczności
nawa poprzeczna T
okna i szyby – dach – [illegible] nawy – kierunek –
wieże – Znaczenie kościelne a architekto-
niczne bazylik – okna u góry krągłe – [illegible]
Bazylika św. Pawła – 386. – 5 naw – R. 450 stop.
nawa środkowa szerokości 80 stop – 40 kolumn
[illegible] – pożar r. 1823 – S. Agnese [illegible]
[illegible] – Sta Prassede [illegible]
nc. nawach – [illegible] Teodoryk król.
Ravenna – [illegible] – Bazyliki
właściwości bazylik rawennackich

A. Bazyliki

‡ Spór o ich początek – Pewno
że potrzeba była chrześcijanom
wewnętrznego budynku i że byliby
samodzielnie go wymyślili –
ale [illegible] gotowe w
pogańskim świecie – nie ma
potrzeby odrzucenia myśli
że wzorem była pogańska
bazylika – jakkolwiek przypuścić
które ołtarze [illegible]
[illegible] – były na [illegible]
[illegible] dachami
mające [illegible]
– [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
do [illegible] – [illegible] nad
[illegible]
[illegible]
okna. Tak
myśl bazyliki

2

S. Apollinar — w Betleem Bazylika grobu św. Heleny — nad stany — ściany — dzwonnice osobna

Architektura bizantyńska.

Konstantyn przeniósł stolicę państwa rzymskiego [przez Teodozjusza] w 395. — Bizancjum nowa stolica — przepych — wiara chrześcijańska jako nowy czynnik w sprawach sztuki ze sztuką zachodnią

Formy dawne — wpływ wschodu —

Z tej samej bazyliki — ale w 5tym wieku już stał kopulasty — Budowy kopulaste dawniej w baptysteriach [illegible] — z których i kaplic grobowych — ale na zachodzie te formy weszła także na wschodzie zaczęły też w system budowy kościołów.

Plan główny — środek wzniesiony — potężne filary — połączone arkadami — na nich kopuła — w koło boczne przestrzenie — tu także się środkiem — plan poziomy [centralny] albo kwadratowy, albo wielokątny, albo krzyż greckiego, podobnie pobocznie kopuły [illegible] zielone Kopuła — dla ołtarza nyża obszerniejsza — w przestrzeniach pobocznych były nisze dla ołtarzy w grubości murów

Dla kobiet piętro — była to budowa centralna —

B.) architektura Bizantyńska —

Konstantyn stolicę w Konst 306.
Wiara chrześcijańska ogłoszona 323
Teodozjusz dzieli 395
Justynian 527
św. Zofia 532

I
na zachodzie

Budowy centralne
1. Baptysteria obok kościołów
2. Kaplice grobowe
3 Kościółki

3 66

— bo kopuła nad centrum oknami oświetla [illegible] przestrzeń środkową — Sztuka [illegible] pełnia wyższa w Bizancjum od rzymskiej Bo w Rzymie sklepienie opiera się na grubych murach — w Biz na filarach — [illegible] na których punktach podpartych przez uboczne półkopuły równoważące rozpierania sztuczny — ~~[illegible]~~ [konstrukcji rzymskiej] budowniczy przerobione mistrzowie — nadto nastawy, a budowniczowie same są wzniesione niepraw[illegible] od dotychczasowych, więc piramidy niższe a uzupełnienia — także ściany główne były podobne do trapezu — w ogólności zawiłości się dużo — zatem większe bogactwo [illegible]

Widok zewnętrzny — dwa rzędy okien objawiają budynek dwupiętrowy — ściany zewnątrz warstwy ~~dwa~~ różnych kolorów okna uczyniono okrągłe — w niektórych kolumny — Portale bogate [illegible] — [illegible] się kopuły bo bez dachu [nagie] więc formy kuliste —

4

upodobanie w kopułach ma dwojakie
przyczynę 1. upodobanie od w ośrodkowych
kompozycya 2gie powód małego użycia
drzewa — i bogate [illegible]

Zabytki —
wybieramy dwa bo 1 San Vitale w
Ravennie 2. S. Zofia w Konstantynopolu
S. Vitale — z 526 do 547 — ośmiokąt — wewnątrz
107 stóp — Przyścionek zaś do [illegible]
kościoła przypadający — na wschodzie
wyżej ołtarza, wewnątrz okrągłe na
zewnątrz trójboczne — z wyrastającemi
dwie wieże — we wnętrzu od środka
do kątów 8 kąta, 8 filarów — połączonych
arkadami — na nich ściana ośmioboczna
(bęben) — na tej ścianie kopuła — w owym
bębnie 8 okien, każde przedzielone
kolumną —

Konstrukcya tej kopuły osobliwa
lekka bo składa się z amforów wydrążonych

5 67

które w bębnie stoją prostopadle — otworem
do góry, w otwór każdej wsadzona druga końcem
ostrym — i t. d. — we wnętrzu kopuła jest
[illegible] w potocznie [illegible]
ale nawiązujemy w [illegible] stronę — Rzymianie
znali tę konstrukcyę w Ravennie ona
udoskonalona —

Między każdą parą filarów pod kątem kolumny
w formie absydy z tych kolumn
(nie ma w stronie ołtarza) Te kolumny
arkadami połączone — a nad niemi
na piętrze odpowiednie kolumny także
połączone arkadami na których spoczywa
półkopuła wznosząca się do otwartej arkady
tworzącej filary —

Dolne arkady prowadzą do przestrzeni
pobocznych — górne do empory otwartej
do tej środkowej przestrzeni — Te
obadwie przestrzenie i empora tworzą
pod kopułami — Do ołtarza prowadzi przestrzeń
podłużna z sklepieniem krzyżowym tak
wysokości jak empora — Przestrzeni
poboczne

6

oknami w ścianach zewnętrznych — środek
oświetlony ośmiu oknami kopuły — wyżej
otwarta jest na okno — a ponieważ mai
że ona jest ogniskiem całości

Ornamentyka — ściany aż do wysokości
kapitelów obłożone płytami marmurowemi
— tor posadzka — powyżej kapitelów ściany
aż do podniebia ~~[illegible]~~ kopuły zdobią mo-
zajki — Kombinacya całości niezmiernie —
na centrum to osobliwe że kopuła
wyjątkowo pokryta dachem

Sta Zofia w Konstantynopolu —
Prawie kwadrat 252 st. dł. — 228 st. szerokości ‡
— Przestrzeń środkową pokrywa kopuła — spoczywa-
jąca na 4 potężnych filarach — fil. oddalone
od siebie 110 stop. — połączone łukami — na tych
łukach gzyms — od niego wprost bez bębna wznosi
się kopuła — ta bania atoli nie półkolem, ale
(bania)
odcinkiem koła płaskim — tak iż wzniesienie
najwyższe ⅙ cięciwy średnicy — a jednak podnie-
sienie kopuły 170 stop. nad posadzką —
Tak ta bania bez bębna zdaje się jakoby
wisieć w powietrzu być ~~[illegible]~~ na których trzech
owe cztery filary —

Justynian miał w 5 latach już skończoną budowę bo od r. 532 do 537 — 20 lat później w r. 558 kopuła się zapadła i musiano odbudować

‡ Druto [illegible] Justynian architekta Izydor z Miletu i Anthemius z Tralles — roku 537 — w kilka lat [illegible] runęła kopuła [illegible] odbudowana.

przestrzenie boczne są niby kilku salami, oddzielonemi od siebie z jednej strony owemi filarami silnie wstępującemi w te przestrzenie — a z drugiej strony pilastrami przylegającemi do ścian zewnętrznych —

7 68

Ta przestrzeń środkowa jest około
przedłużona w kierunku osi kościoła a
to tym sposobem iż do kopuły głównej przy-
tykają dwie półkopuły które z jednej
strony spoczywają na ~~[illegible]~~ jednej na dwóch
ornatowych filarach, a z drugiej
strony każda na dwóch słabszych filarach
— tak przestrzeń środkowa jest większą, dłuższa
— w każdą z tych dwóch kopuł wcinają się
ni trzy niższe również półkule półkopułowe
— jak w S. Vitale — dwie wyżej bo one podobnież jak opartych
spoczywają na dwóch arkadach wyżej
na dwóch kolumnach — a środkowa wyżej ostatnie
ze strony w schodni tworzy absys ostatnie
a owa środkowa ze strony zachodniej
zamknięta pod kątem prostym przez
ścianę przyziemną, i tworzy wstęp do
przestrzeni środkowej — ‡

Cały budynek dwupiętrowy — na dole
z prawej i lewej pod owa wielka arkada
stoją kolumny — na nich drugi rząd
08 kolumn — na tych drugiego rzędu w których
kolumn — na
trzy rzędy okien

8

Ze strony zachodniej — wreszcie środkowości kościo-
ła szła z ulicy 9 wielkich portalów prowadzących do
kościoła — Była ściana grawiny druga węższa jako
narthex przeznaczony dla pokutników ściśnięto
wewnętrzna jak bywało dziedzińca — w którym
cantharos —

Dalsze dzieje arch. Bizantyńskiej

Rozkład i konstrukcya ta sama — tylko ten
zmieniono i zamiast jednej kopuły — używano
pięciu lub sześciu — dawano też czasem ponadto
kopuły — które albo stawiano na wierzchołkach
bokach albo wierzchach rogach —
architekt. ~~Styl~~ bizantyński i Bazylikowa jedną
mieszających się i spolszczonych narodowe.
dużo nowszych — bo oryginalny, używany
wzorem technicznym i konstrukcyjnym
ale za to nie jasny, pokomplikowany — Bazylika
pełna prostoty — majestatyczny — i wyraża
nastrój duchowego — a jednak przez
bogatego przepychu wnętrza

Rozszerzenie obu stylów —
ostały w Rawennie = w katedrze S. Lorenzo
w Turynie — ale najpotężniej za Karola W.

Marmuri ~~celu~~ celujące obu
stylów

3 Epoki — naprzód malarstwo
1. katakumby do Konst.
2ga Epoka Konstantyn i Justy-
nian 527.
3 Epoka sztuki
Karola W. i aż do 1000

L. 238.

9

69

Kościół w Akwizgranie — przeważnie
bizantyńskiego stylu — katedra S. Vitale
Dalej na wschodzie w Armenii i Gruzyi
w Rossyi odgłos bizantyńskiej architektury
ale jest barbarzyński samowolny — i przesadzony
Typem Wasyli Błogosławiony — rozmaitość
kopuł w kształcie gruszek cebuli — na
na Rusi drewniane cerkwie —

Rzeźba i Malarstwo,

Rzadkość rzeźby pełnej — niebezpieczeństwo
dla nowochrzczonych — Posąg św.
Piotra — Pasterz Dobry — często bawełny
Sarkofagi w katakombach — symetryczność
indywidualności — symetrya — Juniusz Bassus
Sarkofag przepyszny chrześcijański — ozdoba
cięzka — zwoje wina
Malarstwo w katakombach — ornamentalne
Symbole — Boskiemu figury — wizerunek z katakumb
katakumby S. Pontiana — Panny Maryi ornamenty
w Rawennie ~~...~~ S. Apollinare Nuovo — ornamenty
Capella —
mozaiki w Bazylikach — ... — ...
ob. rezyst dawn. str. 10.

10

70

12

71

16